Standardi 2.4

Asiakkaan tunteminen - rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estäminen

Määräykset ja ohjeet

FINANSSIVALVONTA
FINANSINSPEKTIONEN
FINANCIAL SUPERVISORY AUTHORITY

Miten luet standardia

Standardi on aihealueittainen määräysten ja ohjeiden kokonaisuus, joka velvoittaa tai ohjaa valvottavia ja muita rahoitusmarkkinoilla toimivia, osoittaa valvojan tavoitteena olevan laatutason ja näkemyksen hyvästä menettelytavasta sekä perustelee sääntelyä.

Standardissa esitetyt päivämäärät:

- **Annettu**
  Finanssivalvonta on tehnyt päätöksen ko. kappaleen antamisesta.

- **Voimaan**
  Kappale on astunut voimaan.

Standardin jokaisella kappaleella on oma marginaali-merkintänsä:

- **Normi:** Viittaus voimassa olevaan lain tai asetuksen säännökseen.

- **Sitova:** Finanssivalvonnan määräyksenantovaltuutensa nojalla antama velvoittava määräys valvottavalle tai muulle rahoitusmarkkinoilla toimivalle.

- **Suositus:** Finanssivalvonnan suositusluonteinen toimintaohje valvottavalle tai muulle rahoitusmarkkinoilla toimivalle.

- **Soveltamisohje/-esimerkki:** Normiin, Sitovaan tai Suositukseen liittyvä käytännön soveltamisohje tai – esimerkki. Viittaus Finanssivalvonnan standardiin tai standardin osaan. Katso viereinen esimerkki.

- **Perustelu:** Avaa sääntelyn ja säännösten tarkoitusta, tavoitteita ja taustaa.

Finanssivalvonnan standardit ovat luettavissa osoitteessa www.finanssivalvonta.fi.

SISÄLLYSLUETTELO

1 Soveltaminen _____ 5

2 Tavoitteet ja rakenne _____ 7

3 Kansainvälinen viitekehys _____ 8

4 Normiperusta _____ 10

4.1 EY-lainsäädäntö _____ 10

4.2 Suomen lainsäädäntö _____ 10

4.3 Finanssivalvonnan sääntely _____ 11

5 Asiakkaan tunteminen _____ 12

5.1 Yleiset periaatteet _____ 12

5.1.1 Riskiperusteinen lähestymistapa _____ 13

5.2 Toiminnan organisointi _____ 16

5.2.1 Sisäiset ohjeet ja henkilökunnan koulutus _____ 17

5.3 Asiakkaan tunnistaminen ja henkilöllisyyden todentaminen _____ 18

5.3.1 Tunnistamis- ja todentamismenetelmiä _____ 20

5.3.2 Ulkoistaminen sekä asiamiehen ja kolmannen osapuolen käyttäminen _____ 22

5.3.3 Todentamisasiakirjat _____ 23

5.4 Asiakkaan tuntemistietojen hankkiminen _____ 25

5.5 Tehostettu asiakkaan tunteminen _____ 26

5.5.1 Asiakkaalla tai liiketoimella liittymäkohta tiettyihin valtioihin _ 27

puh. 010 831 51
faksi 010 831 5297
etunimi.sukunimi@finanssivalvonta.fi
www.finanssivalvonta.fi

Lisätietoja antaa:
RV: Markkina- ja operatiiviset riskit, puh. 010 831 5208

5.5.2 Etätunnistaminen _____ 28

5.5.3 Kirjeenvaihtajapankki- tai vastaava liikesuhde _____ 28

5.5.4 Liikesuhde pöytälaatikkopankin (shell bank) kanssa _____ 29

5.5.5 Poliittisesti vaikutusvaltainen henkilö _____ 30

5.6 Yksinkertaistettu asiakkaan tunteminen _____ 31

5.7 Tuntemistietojen dokumentointi ja säilyttäminen _____ 32

5.8 Jatkuvan seurannan järjestäminen _____ 34

5.8.1 Maksajantietoasetus _____ 35

5.8.2 Kansainväliset finanssipakotteet _____ 36

5.9 Selonotto - ja ilmoitusvelvollisuuden noudattaminen _____ 38

6 Määritelmät _____ 41

7 Kumotut standardit ja ohjeet _____ 44

8 Standardin muutoshistoria _____ 45

9 Lisätiedot _____ 46

1 SOVELTAMINEN

Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(1) Tämän standardin lukuja 1-5 sovelletaan seuraaviin yhteisöihin ja luonnollisiin henkilöihin:

1. luottolaitokset ja niiden konsolidointiryhmiin kuuluvat rahoituslaitokset,
2. sijoituspalveluyritykset ja niiden konsolidointiryhmiin kuuluvat rahoituslaitokset,
3. rahastoyhtiöt ja säilytysyhteisöt,
4. arvopaperikeskus,
5. tilinhoitajayhteisöt,
6. maksulaitokset ja maksulaitoslain (297/2010) 7 §:ssä tarkoitetut henkilöt,
7. vakuutusyhtiöt,
8. vakuutusyhdistykset,
9. työeläkevakuutusyhtiöt,
10. vakuutusedustajat ja
11. ulkomaisten luottolaitosten, sijoituspalveluyritysten, rahastoyhtiöiden ja vakuutusyhtiöiden Suomessa sijaitsevat sivuliikkeet.

Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(2) Asiakkaan tuntemista koskevassa standardin luvussa 5 sitoviksi merkityt kappaleet ovat Finanssivalvonnan sitovia määräyksiä edellä kappaleessa (1) kohdissa 1. - 6. luetelluille tahoille. Luvun 5 riskienhallintaa koskevat sitovat kappaleet (15), (19), (50), (51), (52), (57), (71), (86), (89), (92), (95), (104) ja (115) velvoittavat myös edellä kappaleessa (1) kohdissa 7. ja 8. tarkoitettuja tahoja. Finanssivalvonnan tässä standardissa antamat soveltamisohjeet soveltuvat myös 9. - 11. kohdissa tarkoitetuille tahoille. Lisäksi Finanssivalvonta suosittaa, että kohdissa 9. - 11. tarkoitetut tahot järjestäisivät toimintansa standardin luvussa 5 sitoviksi merkittyjen kappaleiden mukaisesti.

Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(3) Tässä standardissa käytetään yleisnimitystä "valvottava" edellä kappaleessa (1) mainituista tahoista, ellei erikseen muuta todeta.

Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(4) Jäljempänä tässä standardissa käsite rahanpesun estäminen ja selvittäminen kattaa myös terrorismin rahoittamisen estämisen ja selvittämisen, ellei erikseen muuta todeta.

Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(5) Edellä kappaleessa 1 lueteltujen ulkomaisten yhteisöjen Suomessa toimivien sivuliikkeiden tulee noudattaa isäntävaltion eli Suomen säännöksiä asiakkaan tuntemisesta sekä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä ja selvittämisestä. Finanssivalvonnalla ei ole oikeutta antaa Suomessa sijaitseville ulkomaisille sivuliikkeille sitovia määräyksiä, joten niiden osalta tätä standardia sovelletaan suosituksena.

Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(6) Niihin rahoitus-, vakuutus- ja maksupalvelujen tarjoajiin, jotka tarjoavat palveluita ulkomailta Suomeen ilman kiinteää toimipaikkaa Suomessa, ei sovelleta Suomen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämistä ja selvittämistä koskevaa , vaan niiden kotivaltioiden sääntelyä. Ongelmatilanteissa nämä palveluja rajan yli tarjoavat yhteisöt voivat ottaa yhteyttä keskusrikospoliisin yhteydessä toimivaan rahanpesun selvittelykeskukseen tai Finanssivalvontaan.

Annettu : 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(7) Kaikki Finanssivalvonnan valvottavat ovat velvollisia noudattamaan lakia rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä ja selvittämisestä (rahanpesulaki). Valvottavat voivat toteuttaa asiakkaan tuntemiseen sekä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseen ja selvittämiseen liittyvät velvoitteensa ja riskienhallinnan omaan toimintaansa soveltuvilla käytännön ratkaisuilla. Soveltamisalan piiriin kuuluvien valvottavien toiminnot vaihtelevat mm. toimintojen laajuuden, valvottavan organisaation ja asiakasrakenteen sekä palveluiden laadun ja jakelukanavien suhteen.

puh. 010 831 51
faksi 010 831 5297
etunimi.sukunimi@finanssivalvonta.fi
www.finanssivalvonta.fi

Lisätietoja antaa:
RV: Markkina- ja operatiiviset riskit, puh. 010 831 5208

2 TAVOITTEET JA RAKENNE

Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(1) Standardin lukujen 1 - 5 tavoitteena on antaa määräyksiä ja ohjeita Finanssivalvonnan valvottaville asiakkaan tuntemiseen sekä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseen ja selvittämiseen liittyvien säännösten noudattamisesta.

Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(2) Luvussa 5 käsitellään asiakkaan tuntemiseen sekä asiakassuhteiden riskienhallintaan liittyviä keskeisiä velvoitteita. Standardilla Finanssivalvonta pyrkii antamaan määräyksiä ja ohjeita valvottavien asiakassuhteisiin liittyvän riskienhallinnan järjestämisestä sekä huolellisten ja yhtenäisten menettelytapojen noudattamisesta finanssimarkkinoilla.

Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(3) Standardiin ei kuitenkaan sisälly yksityiskohtaisia määräyksiä ja ohjeita aihealueen sääntelyn kaikista velvoitteista, joten valvottavilla tulee lisäksi olla omaan toimintaansa soveltuvat sisäiset ohjeet. Finanssivalvonta pitää kannatettavina valvottavia edustavien järjestöjen hankkeita kehittää jäsentensä yhtenäisiä menettelytapoja.

Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(4) Finanssivalvonnalla on lakiin perustuva velvollisuus valvoa, että sen valvottavat noudattavat rahanpesulakiin perustuvia velvoitteitaan. Finanssivalvonta pyrkii toimimaan yhteistyössä muiden kotimaisten ja ulkomaisten viranomaisten kanssa ja seuraamaan aktiivisesti tämän aihealueen kansainvälistä kehitystä.

3 KANSAINVÄLINEN VIITEKEHYS

Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(1) Luvun 5 valmistelussa on otettu huomioon mm. seuraavat suositukset:

Financial Action Task Force on Money Laundering (FATF):
- The Forty Recommendations (2003)
- Special Recommendations on Terrorist Financing (2004)
- Guidance on the Risk-Based Approach to Combating Money Laundering and Terrorist Financing, High Level Principles and Procedures (2007)
- Guidance on the Risk-Based Approach to Combating Money Laundering and Terrorist Financing, High Level Principles for the Life Insurance Sector (2009)

Basel Banking Committee on Banking Supervision (BCBS):
- Customer due diligence for banks (2001)
- Consolidated Know-Your-Customer Risk Management (2003)

International Organisation of Securities Commissions (IOSCO):
- Principles on Client Identification and Beneficial Ownership for the Securities Industry (2004)
- Anti-Money Laundering Guidelines for Collective Investment Schemes (2005)

International Association of Insurance Supervisors:
- Guidance Paper on Anti-Money Laundering and Combating the Financing of Terrorism (2004)

Wolfsberg Anti-Money Laundering Principles:
- Wolfsberg AML Principles on Private Banking (2002)
- Wolfsberg AML Principles for Correspondent Banking (2002)
- Guidance on a Risk Based Approach for Managing Money Laundering Risks (2006)

- Wolfsberg Statement - Anti-Money Laundering Guidance for Mutual Funds and Other Pooled Investment Vehicles (2006)

- Statement on AML Screening, Monitoring and Searching (2009)
- The Wolfsberg Trade Finance Principles (2009)

puh. 010 831 51
faksi 010 831 5297
etunimi.sukunimi@finanssivalvonta.fi
www.finanssivalvonta.fi
Lisätietoja antaa:
RV: Markkina- ja operatiiviset riskit, puh. 010 831 5208

4 NORMIPERUSTA

4.1 EY-lainsäädäntö

Annettu22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

Luku 5
(1) Asiakkaan tuntemista sekä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämistä ja selvittämistä koskeva kansallinen lainsäädäntö perustuu seuraaviin direktiiveihin ja asetuksiin:

- Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi rahoitusjärjestelmän käytön estämisestä rahanpesutarkoituksiin sekä terrorismin rahoitukseen 2005/60/EY EUVL L 309/15, 25.11.2005 (jäljempänä rahanpesudirektiivi)
- Komission direktiivi Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2005/60/EY täytäntöönpanotoimenpiteistä ”poliittisesti vaikutusvaltaisen henkilön” määritelmän sekä yksinkertaistettuja asiakkaan tuntemismenettelyjä sekä satunnaisesti tai hyvin rajoitetusti harjoitetun rahoitustoiminnan perusteella myönnettyjä poikkeuksia koskevien teknisten perusteiden osalta 2006/70/EY (jäljempänä Komission täytäntöönpanodirektiivi) EUVL L 214/29, 4.8.2006
- Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus maksajaa koskevien tietojen toimittamisesta varainsiirtojen mukana 1781/2006/EY EUVL L345/1, 8.12.2006 (jäljempänä maksajantietoasetus)

4.2 Suomen lainsäädäntö

Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(2) Asiakkaan tuntemiseen (luku 5) liittyvät keskeiset kansalliset säännökset ovat seuraavat:

- laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä ja selvittämisestä (503/2008, jälj. rahanpesulaki tai ResL)
- valtioneuvoston asetus rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä ja selvittämisestä (616/2008, jälj. rahanpesuasetus ja ResA)
- sisäasiainministeriön päätös Euroopan talousalueeseen kuulumattomis-

ta valtioista ja alueista, joiden rahanpesun ja terrorismin rahoituksen estämistä ja selvittämistä koskevat säännökset täyttävät rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä ja selvittämisestä annetussa laissa säädetyt edellytykset (78/2009)
- valtioneuvoston päätös valtioista ja alueista, joiden rahanpesun ja terrorismin rahoituksen estämistä ja selvittämistä koskevat säännökset eivät vastaa rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä ja selvittämisestä annetussa laissa tarkoitettuja kansainvälisiä velvoitteita (492/2010, jälj. VNP)
- laki luottolaitostoiminnasta (121/2007, jälj. LLL) 145 §
- laki sijoituspalveluyrityksistä (922/2007, jälj. SipaL) 69 §
- sijoitusrahastolaki (48/1999, jälj. SRL) 144 §
- laki arvo-osuusjärjestelmästä (826/1991, jälj. AOJL) 29 b§
- maksulaitoslaki (297/2010) 39 §
- valtiovarainministeriön asetus luottolaitoksen toimilupahakemukseen liitettävistä selvityksistä (939/2007) 16 §
- valtiovarainministeriön asetus sijoituspalveluyrityksen toimilupahakemukseen liitettävistä selvityksistä (937/2007) 12 §
- valtiovarainministeriön asetus rahastoyhtiön ja säilytysyhteisön toimilupahakemukseen liitettävistä selvityksistä (938/2007) 12 §
- rikoslain (1889/39, jälj. RL) 32 luvun 6 - 10 § (rahanpesurikokset)
- rikoslain 34 a luvun 5 § (terrorismin rahoittaminen)
- rikoslain 46 luvun 1 - 3 § (säännöstelyrikokset, mm. finanssipakotteet)
- luottotietolaki (527/2007) 19 § 2 momentti 7 kohta ja 30 §
- laki vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä allekirjoituksista (617/2009, jälj. tunnistuslaki) ja
- henkilötietolaki (523/1999).

4.3 Finanssivalvonnan sääntely

Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

Luku 5
(3) Finanssivalvonnan oikeus antaa määräyksiä asiakkaan tuntemisessa noudatettavista menettelytavoista sekä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseen ja selvittämiseen liittyvästä riskienhallinnasta perustuu seuraaviin säännöksiin:

- luottolaitostoiminnasta annettu laki 145 §,
- vakuutusyhtiölaki (521/2008, jälj. VYL) 6 luku 10 § 3 kohta,
- sijoituspalveluyrityksistä annettu laki 69 §,
- sijoitusrahastolaki 144 §,
- arvo-osuusjärjestelmästä annettu laki 29 b §,
- vakuutusyhdistyslaki (1250/1987) 10 luku 4a §
- maksulaitoslaki (297/2009) 39 §

5 ASIAKKAAN TUNTEMINEN

5.1 Yleiset periaatteet

Perustelu
Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(1) Asiakkaan tunteminen (customer due diligence, CDD) on rahanpesulain keskeinen velvoite. Se tarkoittaa, että valvottava tunnistaa ja tuntee asiakkaansa ja tämän toiminnan laadun ja laajuuden. Asiakkaan tuntemiseen sisältyvät kaikki ne menettelyt, joilla valvottava varmistuu asiakkaan oikeasta henkilöllisyydestä sekä siitä, että se tuntee asiakkaansa toimintaa ja taustoja niin laajasti kuin asiakassuhde edellyttää. Rahanpesulaki edellyttää, että valvottava mitoittaa näiden menettelyjen laajuuden riskiarviointiin pohjautuen.

Soveltamisohje
Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(2) Pääsääntö on, että valvottavalla ei saa olla tunnistamattomia (anonyymeja) asiakkaita[1]. Valvottavalla on oikeus kieltäytyä ottamasta asiakkaaksi tahoa, joka ei anna tietoja itsestään tai toiminnastaan tai jonka koko, toimipaikka tai toiminnan luonne eivät vastaa valvottavan liiketoimintastrategiaa. Jos esimerkiksi asiakassuhde tai asiakkaan toimeksianto muodostaa tavanomaista suuremman riskin rahanpesun tai terrorismin rahoittamisen näkökulmasta, valvottavan ei tarvitse aloittaa asiakassuhdetta tai suorittaa liiketointa. Lainsäädännössä on määritelty tiettyjä palveluja[2], joiden tarjoamisesta valvottava voi kieltäytyä vain painavasta perusteesta. Yksi painava peruste on esimerkiksi se, ettei valvottava voi tunnistaa asiakasta luotettavasti.

Soveltamisohje
Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(3) Valvottavalla tulee olla riittävät riskienhallintajärjestelmät, joiden avulla se voi arvioida asiakkaista toiminnalleen aiheutuvia riskejä[3]. Asiakkaan tuntemiseen liittyvien menettelyjen sekä väärinkäytösten estämiseen liittyvän riskienhallinnan ei tarvitse muodostaa valvottavan muusta liiketoiminnasta irrallista kokonaisuutta, vaan se voi sisältyä valvottavan yleiseen riskienhallintaan ja sisäiseen valvontaan.

Soveltamisohje/-esimerkki
Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(4) Riskiperusteinen lähestymistapa asiakkaan tuntemisessa tarkoittaa, että valvottava suhteuttaa asiakkaan tuntemista koskevat toimenpiteensä asiak-

[1] *ks. ResL 6.2 ja 7 § 1mom*
[2] *LLL 134 § ja AOJL 10 § 4 mom*
[3] *ks. ResL 6 § 3 mom*

kaille tarjottavien palveluiden sekä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen muodostamiin riskeihin[4]. Valvottavan tulee kohdistaa tehostettuja tuntemismenettelyjä/toimenpiteitä sellaisiin asiakassuhteisiin, liiketoimiin ja palveluihin, joihin se arvioi liittyvän normaalia enemmän väärinkäytösriskejä, kuten rahanpesuun tai terrorismin rahoittamiseen liittyviä riskejä. Sellaisissa asiakassuhteissa, joiden valvottava perustellusti arvioi sisältävän vain vähän tai ei lainkaan rahanpesu- ja/tai terrorismin rahoittamisriskejä, se voi noudattaa normaalia huolellisuutta. Lisäksi rahanpesulaki mahdollistaa tietyissä tilanteissa yksinkertaistetun asiakkaantuntemismenettelyn.

Soveltamisohje
Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(5) Asiakkaan tuntemisen osa-alueita ovat[5]:

- asiakkaan ja asiakkaan edustajan tunnistaminen (identifiointi),
- asiakkaan henkilöllisyyden todentaminen (verifiointi),
- asiakkaan edustajan henkilöllisyyden todentaminen tarvittaessa,
- tosiasiallisen edunsaajan tunnistaminen ja henkilöllisyyden todentaminen tarvittaessa,
- tietojen hankkiminen liikesuhteen tarkoituksesta ja laadusta (tietojen hankkiminen asiakkuudesta),
- tietojen dokumentointi ja säilyttäminen määräajan,
- liiketoimien ja asiakassuhteiden jatkuvan seurannan järjestäminen riskiperusteisesti ja
- selonottovelvollisuuden noudattaminen.

5.1.1 Riskiperusteinen lähestymistapa

Soveltamisohje
Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(6) Riskiperusteinen lähestymistapa[6] tarkoittaa, että valvottava luo omaan toimintaansa soveltuvat ja riskeihin suhteutetut menetelmät asiakkaan tuntemiseen sekä riittävät riskienhallintamenetelmät väärinkäytösten sekä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseen. Tätä tarkoitusta varten valvottavan tulee kartoittaa mm. asiakkaisiinsa, tuotteisiinsa, palveluihinsa, jakelukanaviinsa ja teknologian kehitykseen liittyvät rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskit sekä laatia toimintamallit näiden riskien rajoittamiseksi.

Soveltamisohje
Annettu:22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(7) Riskienhallintamenetelmien kehittämisen tavoitteena on, että valvottava

- tunnistaa omiin asiakkaisiinsa, tuotteisiinsa ja palveluihinsa liittyvät riskit,
- arvioi säännöllisesti käyttämiensä riskienhallintamenetelmien ja toimintamallien sopivuutta ja tarkoituksenmukaisuutta,
- luo menetelmät erilaisten asiakkaiden tuntemiseen ja laatii omaan toimintaansa soveltuvat sisäiset toimintaohjeet sekä kouluttaa henkilökuntaansa ohjeiden noudattamisessa,
- organisoi toimintansa luotettavalla tavalla (sisäinen valvonta, seuranta ja raportointi) ja

[4] *ks. ResL 6 § 3 mom - 6 § 5 mom*
[5] *ks. ResL 2 luku*
[6] *ks. ResL 6 § 3 mom ja 6 § 4 mom*

- seuraa asiakassuhteita ja palveluja jatkuvasti ja riskiperusteisesti

Soveltamisohje/-esimerkki
Annettu:22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(8) Alla oleva kuvio esittää esimerkinomaisesti, miten riskienhallinnan ja jatkuvan seurannan menettelyt voivat vaikuttaa valvottavan toimintaan. Asiakkaan tuntemismenettelyt sekä jatkuva seuranta voidaan kohdistaa valvottavan omien riskiarvioiden ja päätösten perusteella eri laajuudessa eri asiakasryhmiin, tuotteisiin ja palveluihin.

Riskiperusteinen arviointi (esimerkiksi ResL 6.3 §:n soveltamisesta)

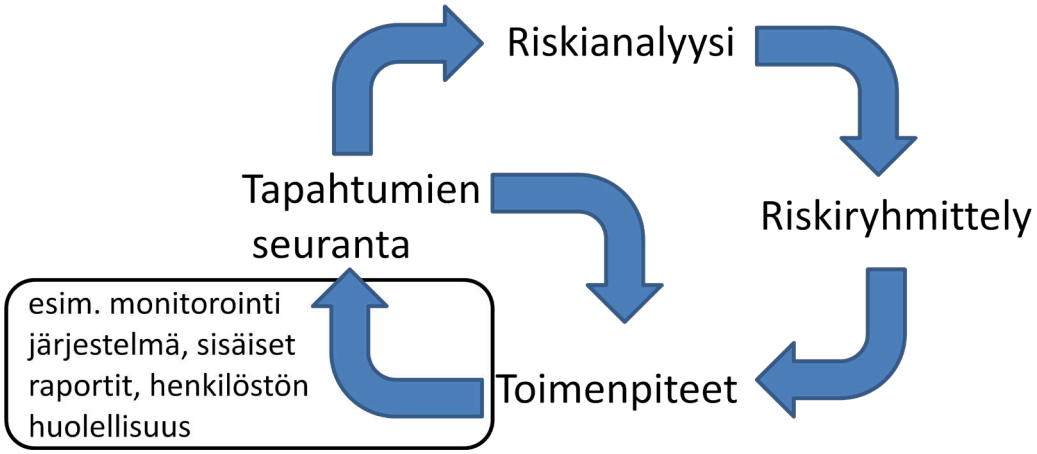

Soveltamisohje
Annettu:22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(9) Asiakkaan tuntemiseen liittyvät menettelyt voidaan jakaa normaalimenettelyyn, yksinkertaistettuun menettelyyn ja tehostettuun menettelyyn[7].

Soveltamisohje
Annettu:22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(10) Normaalimenettely tarkoittaa, että valvottava on päättänyt asiakkaan tuntemisessa noudattamastaan vähimmäistasosta, ts. niistä toimista, joilla se varmistuu asiakkaan tuntemisesta päivittäisessä toiminnassaan. Riskiperusteisen arvioinnin pohjalta valvottava myös havaitsee ne suurempaa tai kohonnutta riskiä edustavat asiakasryhmät, palvelut tai tuotteet, joissa sen pitää noudattaa normaalia laajempaa tuntemismenettelyä (tehostettu menettely). Vastaavasti alhaista riskiä edustaviin asiakas- tai liikesuhteisiin sekä tuotteisiin valvottava voi kohdistaa joko normaalia tai yksinkertaistettua menettelyä.

Soveltamisohje
Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(11) Rahanpesulain 17 - 20 §:issä on esimerkkejä tilanteista, jotka edellyttävät tehostettua tuntemismenettelyä. Valvottava voi luonnollisesti kohdistaa tehostettuja toimia myös muihin asiakassuhteisiin tai palveluihin omien riskiarvioidensa ja päätöstensä mukaisesti. (katso alaluku 5.5.)

[7] *ks. ResL 6 §.*

Soveltamisohje
Annettu:22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(12) Valvottavan on mahdollista noudattaa yksinkertaistettua asiakkaan tuntemismenettelyä vain rahanpesulain 13 - 16 §:ien tarkoittamissa yksittäistapauksissa. Voimassa olevat säännökset eivät mahdollista valvottavan oman harkinnan mukaista laajempaa yksinkertaistettua menettelyä (katso alaluku 5.6).

Soveltamisohje
Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(13) Seuraavassa on esitetty esimerkkitilanteita ja -tapauksia, joita valvottava voi ottaa huomioon riskikartoituksissa:

a) Asiakkaaseen liittyviä ominaispiirteitä:
- Asiakassuhteen aloittaminen poliittisesti vaikutusvaltaisen henkilön kanssa edellyttää erityistä asiakkaan hyväksymismenettelyä ja tehostettua asiakkaan tuntemista[8].
- Jos asiakas on Suomen viranomainen, valvottava voi noudattaa yksinkertaistettua tuntemismenettelyä[9].
- Jos asiakas on tavanomainen henkilöasiakas, valvottava voi yleensä noudattaa normaalia asiakkaan tuntemismenettelyä[10].
- Jos oikeushenkilöasiakkaan omistus tai toiminta on järjestetty monimutkaisen omistusrakenteen avulla, riittävä tunteminen edellyttää yleensä tietojen hankkimista tosiasiallisista edunsaajista, omistajista ja normaalia säännöllisempää seurantaa[11].
- Asiakas toimii toimialalla, jonka on havaittu liittyvän harmaaseen talouteen tai asiakas harjoittaa liiketoimintaansa tavalla, joka antaa valvottavalle aiheen epäillä asiakkaan toimivan rikollisen toiminnan välikätenä. Asiakkaan tunteminen edellyttää riittävien tietojen hankkimista ja jatkuvaa seurantaa[12].

b) Maa- ja vastapuoliriskit:
- kirjeenvaihtajapankki- tai vastaavasta suhteesta sopiminen edellyttää riittävien tietojen hankkimista vastapuolena toimivasta luotto- tai rahoituslaitoksesta, asian siirtämistä esimiehen tai muun ylemmän tahon hyväksyttäväksi (ylemmän johdon hyväksyntää) ja liikesuhteen säännöllistä seurantaa[13],
- sellaiset ulkomaanmaksut, joiden kohde- tai alkuperämaa on finanssipakotteiden kohteena tai joiden kohde- tai alkuperämaan rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämistä koskeva lainsäädäntö ei täytä kansainvälisiä standardeja valtioneuvoston päätöksen[14] mukaisesti, edellyttävät sekä maksuliikenteen seuraamista että tehostettua asiakkaan tuntemismenettelyä (esim. trade finance -palvelut)[15]

c) Asiamiehet ja ulkoistetut toiminnot

[8] *ks. ResL 20 § ja ResA 1 §*
[9] *ks. ResL 13 §*
[10] *ks. ResL 6 - 7 §*
[11] *ks. ResL 6 § ja 8 §*
[12] *ks. ResL 6 § ja 8 §*
[13] *ks. ResL 19 §*
[14] *ks. VNP 492/2010*
[15] *ks. ResL 17 §*

- Valvottava vastaa asiamiestensä toiminnasta ja ulkoistamistaan palveluista. Asiakkaan tuntemiseen liittyvien menettelyjen järjestäminen tulee olla selkeästi määritelty valvottavan ja sille palveluja tarjoavan tahon välisissä sopimuksissa ja molempien osapuolten ohjeistuksissa.[16]

Soveltamisohje
Annettu22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(14) Riskiarviot pitää päivittää säännöllisesti ottaen huomioon valvottavan tarjoamissa palveluissa ja/tai asiakkaan toiminnassa tapahtuvat muutokset (esimerkiksi uusien tuotteiden käyttöönotto, järjestelmämuutokset sekä asiakkaan omistusrakenteen ja liiketoiminnan muutokset). Rahanpesulain 6 §:n 5 momentin mukaan valvottavan on voitava osoittaa Finanssivalvonnalle, että sen asiakkaiden tuntemista ja riskienhallintaa koskevat menetelmät ovat riittävät suhteessa olemassa oleviin riskeihin ja että niissä on arvioitu valvottavan toiminnan laatuun, asiakassuhteisiin, tuotteisiin, palveluihin sekä teknologiaan liittyvät rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskit.

5.2 Toiminnan organisointi

Sitova
Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(15) Valvottavan hallitus vastaa valvottavan riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan järjestämisestä.

Soveltamisohje
Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(16) Tehokkaaseen riskienhallintaan ja sisäiseen valvontaan kuuluu, että valvottavassa on vahvistettuna asiakkaan tuntemiseen sekä väärinkäytösten, rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseen liittyvät periaatteet. Riskienhallintaan sisältyy myös se, että valvottavan organisaatio ja vastuusuhteet ovat selkeät, että menettelytavoista eri tilanteissa on sovittu ja että henkilökuntaa ohjeistetaan ja koulutetaan säännöllisesti.

Soveltamisohje
Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(17) Hallituksen, toimitusjohtajan ja muun ylimmän johdon on varmistettava, että sovittuja periaatteita noudatetaan yhtenäisesti koko valvottavan konsolidointiryhmässä, mukaan lukien valvottavan ulkomaisissa tytäryhtiöissä ja sivuliikkeissä.

Soveltamisohje
Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(18) Luottolaitoksen, rahoituslaitoksen, sijoituspalveluyrityksen, maksulaitoksen, rahastoyhtiön, vakuutusyhtiön, vakuutusyhdistyksen ja vakuutusedustajan on varmistuttava, että sen muissa kuin ETA-valtioissa sijaitsevissa sivuliikkeissä ja yhtiöissä, joiden osakkeiden tai osuuksien tuottamasta äänimäärästä sillä on enemmän kuin 50 %, noudatetaan Suomen rahanpesulakia vastaavia säännöksiä asiakkaan tuntemisesta. Jos paikallinen lainsäädäntö estää rahanpesulain 2 luvun säännösten noudattamisen, valvottavan tulee ilmoittaa tästä Finanssivalvonnalle.[17]

[16] *ks. Standardi 1.6 Toiminnan ulkoistaminen*
[17] *ks. ResL 21 §*

Sitova
Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(19) Valvottavan tulee nimetä organisaatiostaan rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä vastaava yhteyshenkilö.

Soveltamisohje/-esimerkki
Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(20) Yhteyshenkilön asema ja tehtävät valvottavassa voivat vaihdella valvottavan organisaatiosta riippuen. Yhteyshenkilön tulee olla itsenäisessä, mieluummin liiketoimista riippumattomassa asemassa, ja hänellä tulee olla valtuudet ja kyky toimia sellaisissa rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseen liittyvissä käytännön toimissa, jotka eivät salli viivytystä, esimerkiksi rahanpesuilmoituksen teossa tai viranomaistiedusteluihin vastaamisessa.

Soveltamisohje
Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(21) Yhteyshenkilön yhteystiedot tulee toimittaa rahanpesun selvittelykeskukselle.

5.2.1 Sisäiset ohjeet ja henkilökunnan koulutus

Perustelu
Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(22) Aihealueeseen liittyvä lainsäädäntö ja viranomaisohjeet ovat pääasiassa yleisellä tasolla eikä niistä ole aina saatavilla vastauksia kaikkiin erilaisia asiakassuhteita tai palveluita koskeviin käytännön tilanteisiin.

Sitova
Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(23) Valvottavalla tulee olla asiakkaiden tuntemista koskevista menettelyistä sekä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseen liittyvästä selonotto- ja ilmoitusvelvollisuuden noudattamisesta sisäiset toimintaohjeet, jotka soveltuvat sen omaan toimintaan ja palveluihin.

Soveltamisohje
Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(24) Ohjeissa tulee ottaa huomioon mm. sisäiset prosessit, jakelukanavat ja tuotteet sekä ulkoistetut toiminnot samoin kuin asiamiessuhteet. Ohjeistuksessa on huomioitava myös tuote- ja järjestelmäkehitys sekä toimintojen laajentuminen uusille markkinoille.

Normi
Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(25) Valvottavan on huolehdittava, että sen työntekijät saavat asianmukaista koulutusta rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseen liittyvien säännösten noudattamisen varmistamiseksi.[18]

Soveltamisohje/-esimerkki
Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(26) Henkilökunnan koulutusta on järjestettävä säännöllisesti ja kattavasti kaikille organisaatiotasoille ja erityisesti sellaisille henkilöstöryhmille, jotka ovat tekemisissä asiakassuhteiden, tuotekehittelyn sekä selvitys-, säilytys- ja maksujärjestelmien ja/tai maksuliikenteen kanssa. Annetusta koulutuksesta on syytä pitää koulutusrekisteriä.[19]

Soveltamisohje
Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(27) Rahanpesulaissa säädetty työntekijöiden suojeluvelvoite tarkoittaa, että työnantajalla on oltava riittävät ja asianmukaiset menettelyt niiden työntekijöiden suojelemiseksi, jotka tekevät ilmoituksia epäilyttävistä liiketoimista

[18] *ResL 34 § 1 mom*
[19] *ks. ResL 34 § 1 mom*

rahanpesun selvittelykeskukselle[20].

Soveltamisohje
Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(28) Työntekijöiden suojeluvelvoitetta voidaan toteuttaa mm. sisäisin ohjein ja säännöllisellä henkilökunnan koulutuksella. Lisäksi valvottavan tulee huomioida ilmoituksen tekemiseen liittyvä, ResL 25 §:ssä säädetty salassapitovelvollisuus, jonka mukaisesti valvottavan palveluksessa oleva työntekijä ei saa paljastaa ilmoituksen tekoa asiakkaalle. Valvottavan tulisi huolehtia myös siitä, että asiakas ei saa tietoa ilmoituksen tehneen/tehneiden toimihenkilön/toimihenkilöiden henkilöllisyydestä.

5.3 Asiakkaan tunnistaminen ja henkilöllisyyden todentaminen

Perustelu
Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(29) Asiakkaan tunnistaminen ja asiakkaan henkilöllisyyden todentaminen ovat keskeisiä asiakkaan tuntemiseen sisältyviä velvollisuuksia. Tunnistamisen ja todentamisen avulla valvottava varmistuu siitä, että se tietää, kenen kanssa se asioi ja kenen toimeksiannosta ja varoilla liiketoimia tehdään. Asiakkaan tunteminen edellyttää lisäksi riittävien ja tarkoituksenmukaisten tietojen hankkimista asiakkaan toiminnan laadusta ja laajuudesta.

Soveltamisohje
Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(30) Jos valvottava vakituista asiakassuhdetta solmimatta suorittaa yksittäisen, alle 15.000 euron liiketoimen, ei valvottavan lähtökohtaisesti tarvitse hankkia asiakkaasta tuntemistietoja[21]. Varainsiirtoja koskevissa liiketoimissa noudatetaan kuitenkin maksajantietoasetuksen säännöksiä maksajan tunnistamisesta ja maksajan henkilöllisyyden todentamisesta[22].

Soveltamisohje
Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(31) Asiakkaan tunnistaminen tarkoittaa menettelyjä, joilla valvottava selvittää luonnollisten tai oikeushenkilöiden henkilöllisyyden asiakkaan tai sellaiseksi aikovan toimittamien tietojen perusteella. Henkilöllisyyden todentaminen tarkoittaa puolestaan tunnistamisen yhteydessä saatujen henkilötietojen oikeellisuuden varmistamista luotettavasta ja riippumattomasta lähteestä peräisin olevien asiakirjojen tai tietojen perusteella[23].

Soveltamisohje
Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(32) Valvottava on vastuussa asiakkaidensa tunnistamisesta ja henkilöllisyyden todentamisesta sekä asiakkaiden tuntemisesta myös silloin, kun asiakkaan tunnistamis- ja tuntemistoimet tekee valvottavan asiamies tai joku muu ulkopuolinen taho[24]. (katso alaluvut 5.3.2.- 5.3.3.)

---

[20] *ks. ResL 34 § 2 mom*
[21] *ks. ResL 7 § 1mom 2) kohta*
[22] *ks. Maksajantietoasetus 4 ja 5 artiklat*
[23] *ks. ResL 5 §1mom 5) ja 6) -kohdat*
[24] *ks. LLL 36b §, SipaL 30 § 2 mom, SRL 26a § 7 mom, MaksulaitosL 23 ja 24 §:t*

Soveltamisohje
Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(33) Asiakas on tunnistettava ja asiakkaan henkilöllisyys on todennettava asiakassuhteen alussa ennen liiketoimen tai toimeksiannon suorittamista. Poikkeustapauksessa tunnistaminen voidaan saattaa loppuun myöhemmin, mutta kuitenkin ennen kuin asiakas saa määräysvaltaansa liiketoimeen sisältyvät varat tai muun omaisuuden tai ennen kuin liiketoimi on suoritettu loppuun[25].

Soveltamisohje
Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(34) Valvottavalla on tunnistamis- ja todentamisvelvollisuus rahanpesulain mukaan, [26]:

- kun se aloittaa asiakassuhteen uuden asiakkaan kanssa (vakituinen asiakassuhde),
- kun se epäilee, että aiemmin tunnistetun vakituisen asiakkaan tunnistamis- tai todentamistiedot eivät ole riittäviä tai luotettavia,
- kun se asiakassuhdetta solmimatta (muun kuin "vakituisen" asiakkaan kanssa) suorittaa yksittäisen liiketoimen, jonka suuruus tai toisiinsa kytkeytyvien liiketoimien suuruus on vähintään 15.000 euroa[27],
- kun se havaitsee epäilyttävän liiketoimen tai epäilee liiketoimeen sisältyviä varoja käytettävän terrorismin rahoittamiseen tai sen yritykseen,
- kun se toteuttaa yli 1000 euron määräisen varainsiirron, jota ei tehdä asiakkaan tililtä (käteismaksu). [28]

Soveltamisohje
Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(35) Jos valvottava ei pysty tunnistamaan asiakasta tai toteuttamaan asiakkaan tuntemista koskevia muita toimia, sen tulee kieltäytyä aloittamasta asiakassuhdetta tai suorittamasta liiketoimea. Näissä tilanteissa valvottavan tulee lisäksi harkita ilmoituksen tekemistä rahanpesun selvittelykeskukselle.[29]

Soveltamisohje
Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(36) Oikeushenkilön tai luonnollisen henkilön lukuun toimiva edustaja tulee tunnistaa ja hänen henkilöllisyytensä tarvittaessa todentaa.[30]

Soveltamisohje
Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(37) Jos alaikäisen vajaavaltaisen edunvalvoja tekee liiketoimen tai antaa toimeksiannon vajaavaltaisen asiakkaan puolesta, vajaavaltainen asiakas tulee tunnistaa. Hänen henkilöllisyytensä voidaan kuitenkin jättää todentamatta, jos valvottava riskiarvioon perustuen arvioi, ettei todentaminen ole tarpeen. Edunvalvojana toimiva henkilö (edustaja) tulee aina tunnistaa ja tarvittaessa hänen henkilöllisyytensä todentaa.

Soveltamisohje
Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(38) Valvottavan tulee varmistaa, että edustajalla on valtuutus tehdä oikeustoimia asiakkaan lukuun.

---

[25] ks. ResL 7 § 4 mom
[26] ks .ResL 7 §
[27] Valvottava voi oman päätöksensä mukaisesti asettaa rajan alemmas.
[28] ks. Maksajantietoasetus 5 artikla 4.kohta
[29]ks. ResL 6 § 2 mom
[30]ks. ResL 7 § 3 mom

Soveltamisohje
Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(39) Valvottavan on tunnistettava myös tosiasiallinen edunsaaja ja arvioitava riskeihin pohjautuen, onko tosiasiallisen edunsaajan henkilöllisyys myös todennettava.[31] Vakuutussopimuksen edunsaajan henkilöllisyys tulee todentaa viimeistään silloin, kun edunsaajan vakuutukseen perustuva oikeus realisoituu.

Soveltamisohje
Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(40) Voidakseen tunnistaa tosiasiallisen edunsaajan valvottava voi asiakkaan antaman ilmoituksen lisäksi selvittää itse asiakkaana olevan oikeushenkilön omistus- ja määräysvaltarakenteita.

Soveltamisohje
Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(41) Tosiasiallista edunsaajaa ei tarvitse kuitenkaan tunnistaa, jos asiakas on yhtiö tai yhteisö, jonka arvopaperit on otettu julkisen kaupankäynnin kohteeksi säännellyillä markkinoilla yhdessä tai useammassa ETA-valtiossa direktiivissä 2004/39/EY tarkoitetulla tavalla tai jos asiakas on kolmannessa maassa julkisesti noteerattu yhtiö ja siihen sovelletaan yhteisön lainsäädäntöä vastaavaa tiedonantovelvollisuutta.[32]

Soveltamisohje
Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(42) Luottolaitoksen ei tarvitse myöskään tunnistaa Suomessa tai toisessa ETA-valtiossa toimivan asianajajan tai muun oikeudellisia palveluja tarjoavan asiakasvaratilien tosiasiallisia edunsaajia, jos tosiasiallisten edunsaajien henkilöllisyydet ovat luottolaitoksen saatavilla pyynnöstä. Jos asianajaja tai muu oikeudellisia palveluja tarjoava toimii ETA-alueen ulkopuolella, asiakasvaratilien tosiasiallisia edunsaajia ei tarvitse tunnistaa, jos tosiasiallisen edunsaajan henkilöllisyys on luottolaitoksen saatavilla ja asianajajaa ja tai muuta oikeudellisia palveluita tarjoavaa koskevat Suomen rahanpesulakia vastaavat velvollisuudet ja toimijaa valvotaan näiden velvollisuuksien noudattamisessa. [33]

Soveltamisohje
Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(43) Luottolaitoksen ei tarvitse tunnistaa oikeudenkäyntiasiamies- tai oikeudenkäyntiavustajatehtävien hoitamiseen liittyvien asiakasvaratilien tosiasiallisia edunsaajia. [34]

5.3.1 Tunnistamis- ja todentamismenetelmiä

Soveltamisohje
Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(44) Kun asiakassuhde perustetaan siten, että asiakas on henkilökohtaisesti läsnä, henkilöllisyyden todentaminen perustuu viranomaisen antamaan, voimassa olevaan henkilöllisyysasiakirjaan.[35]

---

[31] *ks. ResL 8 § 1 mom*
[32] *ks. ResL 8 § 2 mom*
[33] *ks. ResL 8 § 3 mom ja 8 § 4 mom*
[34] *ks. ResL 8 § 5mom*
[35] *ks. ResL 5 §1 mom 5) kohta*

Soveltamisohje
Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(45) Jos asiakassuhde perustetaan tapaamatta asiakasta henkilökohtaisesti, valvottavalla tulee olla käytössään menetelmät, joiden avulla se pystyy todentamaan asiakkaan henkilöllisyyden luotettavasti.[36] Yksi todentamismenetelmä on, että asiakas tunnistautuu sähköisesti käyttäen tunnistusvälinettä, joka täyttää tunnistuslaissa tarkoitetun vahvan sähköisen tunnistusvälineen tai laatuvarmenteen kriteerit.

Suositus
Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(46) Etätunnistamistilanteissa luotettava henkilöllisyyden todentaminen saattaa edellyttää useiden eri menetelmien yhdistämistä ja lisätietojen pyytämistä asiakkaalta. Asiakkaan antamia tietoja olisi hyvä tarkistaa tarvittaessa julkisista rekistereistä saatavien tietojen avulla. Tällaisia rekistereitä ovat mm. väestötietorekisteri, luottotietorekisteri ja kaupparekisteri. Asiakkaan henkilöllisyyden luotettavaksi selvittämiseksi ei riitä, että valvottava ainoastaan toteaisi varojen tulevan luottolaitoksessa olevalta tililtä.

Soveltamisohje
Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(47) Tahon, joka tarjoaa tunnistuslaissa tarkoitettua vahvaa sähköistä tunnistuspalvelua, tulee ilmoittautua Viestintäviraston rekisteriin ja noudattaa Viestintäviraston määräyksiä.[37] Tunnistuslain 17 §:ssä säädetään vahvan sähköisen tunnistamisvälineen hakijan ensitunnistamisesta. Tunnistusvälineen hakija pitää tunnistaa henkilökohtaisesti siinä yhteydessä, kun hän hakee ensimmäisen kerran tunnistuslain tarkoittamaa asiointitunnistetta.

Suositus
Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(48) Myös muiden kuin tunnistuslaissa tarkoitettujen vahvojen sähköisten asiointitunnusten[38] hakijoiden tunnistaminen, henkilöllisyyden todentaminen ja tunnisteiden luovuttaminen hakijoille on syytä tehdä huolellisesti, mieluummin henkilökohtaisesti. Vaihtoehtoisesti valvottava voi käyttää kirjattua kirjelähetystä saantitodisteella, jolloin tunnisteiden hakija noutaa tunnisteet postista.

Soveltamisohje/-esimerkki
Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(49) Seuraavassa on esimerkkejä tunnistamis- ja todentamismenetelmistä asiakassuhdetta perustettaessa:

- Valvottavan oma henkilökunta tunnistaa asiakkaan ja todentaa asiakkaan henkilöllisyyden henkilökohtaisen tapaamisen yhteydessä.
- Valvottavan asiamies tai taho, jolle toiminta on ulkoistettu, tunnistaa ja todentaa asiakkaan henkilöllisyyden henkilökohtaisen tapaamisen yhteydessä.
- Kolmas osapuoli tunnistaa ja todentaa asiakkaan henkilöllisyyden henkilökohtaisen tapaamisen yhteydessä.[39]
- Valvottava tai muu taho ei tapaa asiakasta henkilökohtaisesti, vaan henkilöllisyyden todentaminen perustuu:

[36] *ks. ResL 18 §*
[37] *ks. Tunnistuslaki 10 §, Viestintäviraston määräykset 7b ja 8b*
[38] *Tässä tarkoitetaan sähköisiä asiointitunnuksia, joilla asiakas voi asioida vain valvottavan finanssiryhmän omissa verkkopalveluissa.*
[39] *ks. ResL 11 §*

- tunnistuslain tarkoittamaan laatuvarmenteeseen tai vahvaan sähköiseen tunnistusvälineeseen[40]
- postin suorittamaan tunnistamiseen ja henkilöllisyyden todentamiseen: sopimus- ja/tai muut asiakirjat lähetetään kirjattuna postilähetyksenä saantitodistetta vastaan siten, että asiakas noutaa lähetyksen henkilökohtaisesti. Posti toimittaa saantitodisteen valvottavalle.

- Lisäksi etäpalveluissa on syytä selvittää esimerkiksi asiakkaan omissa nimissä olevan pankkitilin ja arvo-osuustilin numerot ja varmistaa, että transaktiot kulkevat asiakkaan ennalta ilmoittamien tilien kautta.

5.3.2 Ulkoistaminen sekä asiamiehen ja kolmannen osapuolen käyttäminen

Sitova
Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(50) Jos asiakkaan tuntemiseen liittyvät menettelyt suorittaa valvottavan asiamies tai ulkoistettu taho, valvottavan tulee varmistua siitä, että asiamies tai taho, jolle toiminta on ulkoistettu, noudattaa valvottavan ohjeita asiakkaiden tunnistamisesta ja tuntemisesta. Näistä palveluista solmittavissa sopimuksissa tulee sopia sekä menettelytavoista että kunkin osapuolen tehtävistä ja vastuista. Lisäksi valvottavan pitää edellyttää, että asiakassuhdetta koskeva dokumentaatio toimitetaan valvottavalle tai on valvottavan saatavilla viivytyksettä koko asiakassuhteen ja rahanpesulaissa säädetyn säilytysajan.41

Sitova
Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(51) Valvottavan pitää ohjeistaa ja kouluttaa tarpeen mukaan asiamiestä ja tahoa, jolle se on ulkoistanut asiakkaan tuntemista koskevia toimia.

Sitova
Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(52) Finanssivalvonnan valvonta- ja tiedonsaantioikeuksien tulee säilyä asiamiehen käyttämisestä ja toimintojen ulkoistamisesta huolimatta. Ulkoistamista koskevaan sopimukseen tulee sisällyttää kohta, jonka mukaan Finanssivalvonnalla on oikeus tarkastaa ulkoistettua toimintaa sekä saada sitä koskevia tietoja. [42]

Soveltamisohje
Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(53) Myös kolmas osapuoli voi täyttää asiakkaan tuntemista koskevat velvollisuudet valvottavan puolesta[43]. Kolmas osapuoli on taho, jonka kanssa valvottava ei ole tehnyt ulkoistamista koskevaa sopimusta. Kolmas osapuoli on lähtökohtaisesti toinen ilmoitusvelvollinen, joka on saanut toimiluvan ja jota koskevat vastaavat velvollisuudet asiakkaan tuntemisesta sekä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä. Lisäksi kolmannen osapuolen toiminnan tulee olla valvottua. Kolmannet osapuolet on tarkemmin määritelty ResL 11 §:n 1 - 3 momenteissa.

[40] ks. Tunnistuslaki
[41] ks. LLL 36b §, SipaL 30.2 §, SRL 26a § 7 mom, MaksulaitosL 23 ja 24 §:t, VYL 6 luku 9 § ja 10 § 3) kohta
[42] ks .LLL 36b §, SipaL 30.2 §, SRL 26a § 7 mom, MaksulaitosL 23 ja 24 §:t, VYL 6 luku 9 § ja 10 § 3) kohta
[43] ks. ResL 11 §

Soveltamisohje
Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(54) Valvottavan on varmistettava, että se saa ennen liiketoimen suorittamista kolmannelta osapuolelta ResL 10 §:n 2 momentin 1 - 8 kohdissa tarkoitetut tiedot asiakkaasta. Lisäksi valvottavan on varmistettava, että kaikki asiakkaan tuntemistiedot ovat valvottavan saatavilla ja että kolmas osapuoli toimittaa ne valvottavalle tämän pyynnöstä.

Suositus
Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(55) Luottaessaan kolmannen tahon suorittamaan asiakkaan tuntemismenettelyyn valvottavan tulisi tietää, miten kolmas osapuoli suorittaa asiakkaan tunnistamisen ja henkilöllisyyden todentamisen.

Soveltamisohje
Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(56) Vastuu asiakkaan tuntemisesta sekä jatkuvan seurannan ja selonotto- ja ilmoitusvelvollisuuden noudattamisesta säilyy valvottavalla kaikissa tilanteissa.

Sitova
Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(57) Asiakkaan tuntemiseen liittyvien tietojen ylläpito sekä jatkuvan seurannan ja selonottovelvollisuuden noudattaminen tulee järjestää siten, että asiakassuhteita koskeva riskienhallinta ei heikenny näiden järjestelyjen seurauksena.[44]

5.3.3 Todentamisasiakirjat

Soveltamisohje
Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(58) Luonnollisen henkilön henkilöllisyys on todennettava luotettavasta ja riippumattomasta lähteestä peräisin olevalla asiakirjalla.[45] Henkilöllisyyden todentamisen tulee perustua lähtökohtaisesti viranomaisen antamaan, voimassa olevaan henkilöllisyysasiakirjaan. Asiakirjan luotettavuus perustuu sen vaikeaan väärennettävyyteen ja luotettavaan myöntöprosessiin.

Soveltamisohje
Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(59) Luonnollinen henkilö tulee voida tunnistaa ja henkilötiedot todentaa todentamisasiakirjasta yksiselitteisesti. Asiakirjan tulee olla kuvallinen ja määräajan voimassa oleva. Jos valvottava epäilee asiakkaan esittämän henkilöllisyysasiakirjan aitoutta tai asiakkaan henkilöllisyyttä ei voida siitä todentaa, sillä on oikeus ja velvollisuus vaatia asiakasta esittämään lisäselvitystä henkilöllisyyden todentamiseksi. Valvottavan tulisi tarvittaessa täydentää ja tarkistaa asiakkaan antamia henkilöllisyyden todentamistietoja julkisista rekistereistä.

Soveltamisohje/-esimerkki
Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(60) Suomessa yleisesti käytettyjä henkilöllisyyden todentamisasiakirjoja ovat voimassaolevat, suomalaisen viranomaisen myöntämät:

- ajokortti[46]
- henkilökortti[47]
- passi [48]

[44] *ks. Standardi 1.6 Toiminnan ulkoistaminen*
[45] *ks. ResL 5 § 1 mom 5) kohta*
[46] *ks. Ajokorttiasetus 845/1990*
[47] *ks. Henkilökorttilaki 829/1999*

- diplomaattipassi[49]
- muukalaispassi ja pakolaisen matkustusasiakirja[50] ja
- kuvallinen Kela-kortti[51].

Valvottava voi todentaa luonnollisen henkilön henkilöllisyyden myös voimassaolevilla, ulkomaisen viranomaisen myöntämillä asiakirjoilla, joita ovat:

- kansallinen passi ja
- matkustusasiakirjana hyväksyttävä henkilökortti.

Soveltamisohje
Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(61) Valvottava voi omien riskienhallintaperiaatteidensa perusteella päättää, mitkä edellä mainituista asiakirjoista se hyväksyy todentamisasiakirjoiksi. Todentamisasiakirjojen osalta ei ole olemassa yleistä kansallista lainsäädäntöä, jossa määriteltäisiin hyväksyttävät todentamisasiakirjat. Kuitenkin Suomessa ainoastaan poliisin myöntämät passi ja henkilökortti annetaan nimenomaisesti henkilöllisyyden osoittamista varten.

Soveltamisesimerkki
Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(62) Jos valvottava hyväksyy ajokortin todentamisasiakirjana, sen tulisi ottaa huomioon, että ajokortin myöntöprosessi ei ole samantasoinen kuin passilla ja henkilökortilla ja että ajokortin turvatekijät ovat vähäisiä.

Soveltamisesimerkki
Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(63) Erityisesti valvottavan tulisi kiinnittää huomiota ns. vaihdettuihin ajokortteihin, joita käytetään henkilöllisyyden todentamiseen. Ulkomaalainen henkilö saa kansainvälisten tieliikennesopimusten mukaan vaihtaa ajokorttinsa suomalaiseen ajokorttiin oleskeltuaan maassa puoli vuotta. Näin ollen henkilö, jonka henkilöllisyyttä ei ole voitu varmistaa ja tästä on merkintä hänen matkustusasiakirjassaan, voi vaihtaa ajokorttinsa suomalaiseen ajokorttiin ilman että tieto henkilöllisyyden epävarmuudesta tulee merkityksi ajokorttiin.

Soveltamisohje
Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(64) Kun valvottava toimii tunnistuslaissa tarkoitettuna tunnistuspalvelun tarjoajana, sen on suoritettava ensitunnistaminen henkilökohtaisesti ja huolellisesti. Tunnistuspalvelun tarjoajan on tunnistettava tunnistusvälineen hakija toteamalla hänen henkilöllisyytensä voimassa olevasta Euroopan talousalueen (ETA-alue) jäsenvaltion, Sveitsin tai San Marinon viranomaisen myöntämästä passista tai matkustamiseen kelpaavasta henkilökortista. Halutessaan tunnistuspalvelun tarjoaja voi käyttää ensitunnistamisessa myös ETA-alueen jäsenvaltion viranomaisen 1.10.1990 jälkeen myöntämää voimassa olevaa ajokorttia tai muun valtion viranomaisen myöntämää, voimassa olevaa passia.[52]

Soveltamisohje
Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(65) Oikeushenkilön henkilöllisyyden todentaminen perustuu ajantasaiseen kaupparekisteriotteeseen tai vastaavaan muuhun viranomaisen rekisteristä saatuun rekisteriotteeseen, joka selvittää oikeushenkilön olemassaolon ja oi-

---

[48] *ks. Passilaki 671/2006*
[49] *ks. Passilaki 671/2006*
[50] *ks. Ulkomaalaislaki 301/2004, 8. luku*
[51] *Kansaneläkelaitos ei ole myöntänyt uusia kuvallisia Kela-kortteja 13.10.2008 jälkeen.*
[52] *ks. Tunnistuslaki 17 § 1mom*

keustoimikelpoisuuden sekä sen hallituksen tai muun päättävän elimen jäsenet.

Soveltamisohje
Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(66) Oikeushenkilön edustaja on tunnistettava ja tarvittaessa hänen henkilöllisyytensä todennettava (riskiperusteisuus). [53]

Soveltamisohje/-esimerkki
Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(67) Oikeushenkilön edustajan toimivaltuus on syytä varmistaa tarvittaessa erillisellä valtakirjalla tai oikeushenkilön päättävän elimen pöytäkirjanotteella.

Soveltamisohje
Annettu:22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(68) Oikeushenkilön tosiasialliset edunsaajat eivät yleensä ilmene kaupparekisteristä tai muista julkisista rekistereistä. Selvittäessään ketkä henkilöt ovat tosiasiallisia edunsaajia valvottava voi pyytää oikeushenkilön edustajalta selvitystä oikeushenkilön omistus- ja konsernirakenteesta ja määräysvaltaa käyttävistä henkilöistä. Selvitystä voi saada esimerkiksi osakeyhtiön osakasluettelosta, yhtiön pöytäkirjoista, sopimuksista tai muista asiakirjoista, jotka liittyvät yhtiön omistus- ja määräysvaltasuhteisiin..

Soveltamisohje
Annettu:22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(69) Valvottava voi suorittaa tosiasiallisen edunsaajan henkilöllisyyden todentamisen riskiperusteiseen harkintaan pohjautuen.[54]

5.4 Asiakkaan tuntemistietojen hankkiminen

Perustelu
Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(70) Asiakkaan tuntemiseksi hankittavien tietojen laajuus voi vaihdella. Tähän vaikuttavat valvottavan tekemät riskiarviot erilaisten asiakassuhteiden ja tarjottavien palveluiden vaikutuksista sen toimintaan. Riittävien tietojen hankkiminen asiakassuhteesta mahdollistaa tavanomaisesta poikkeavien liiketoimien havaitsemisen asiakassuhteen aikana ja tukee selonotto- ja ilmoitusvelvollisuuden noudattamista.

Sitova
Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(71) Valvottavalla tulee olla sisäiset toimintaohjeet, joissa se määrittelee mitä tietoja se hankkii erilaisia asiakassuhteita perustaessaan.

Soveltamisohje
Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(72) Myös ennen 1.8.2008 (nykyisen ResLin voimassaolon alkaminen) alkaneista asiakassuhteista on tarvittaessa (riskiperusteisesti) hankittava rahanpesulain 2 luvun velvoitteiden edellyttämät tuntemistiedot.[55] Tuntemistietojen päivittäminen tulisi tehdä suunnitelmallisesti.

Soveltamisohje
Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(73) Asiakkaasta hankittavia tietoja tunnistamis- ja yhteystietojen lisäksi ovat (asiakassuhteesta riippuen)[56] :

[53] *ks. ResL 7.3 §*
[54] *ks. ResL 8 § 1 mom*
[55] *ks. ResL 46 §*
[56] *ks. ResL 10 §*

- tiedot asiakkaan toiminnasta, tämän liiketoiminnan laadusta ja laajuudesta sekä perusteet palvelun ja tuotteen käyttämiselle,
- tiedot asiakkaan edustajista, tosiasiallisista edunsaajista, omistussuhteista, taloudellisesta asemasta ja varojen alkuperästä.

Asiakkaan antamia tietoja voi verrata julkisista rekistereistä saataviin tietoihin (esimerkiksi väestörekisteri, luottotietorekisteri ja kaupparekisteri). Valvottava voi tarkistaa asiakkaan luottotiedot myös asiakassuhdetta perustettaessa osana normaalia asiakkaan tuntemismenettelyä.[57]

Soveltamisohje
Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(74) Jos valvottava oman riskikartoituksensa tai muiden saatavilla olevien tietojen perusteella arvioi, että asiakkaan toimintaan liittyy tavanomaista suurempi rahanpesun tai terrorismin rahoittamisen riski, asiakkaan tuntemiseen tulee soveltaa tehostettua menettelyä eli hankkia asiakassuhteesta lisää tietoja ja pyrkiä tarkistamaan nämä tiedot ja selvitykset.[58]

Soveltamisohje
Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(75) Tietyissä rahanpesulaissa erikseen mainituissa tilanteissa valvottava voi puolestaan noudattaa yksinkertaistettua tuntemismenettelyä eli hankkia vähemmän tietoja asiakassuhteesta, esimerkiksi tosiasiallisista edunsaajista, ja jättää tietoja todentamatta.[59]

5.5 Tehostettu asiakkaan tunteminen

Normi
Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(76) Rahanpesulain 17 §:n mukaan valvottavan tulee noudattaa asiakkaan tuntemista koskevia velvoitteita tehostetusti (korostuneen huolellisesti), jos asiakkaaseen, palveluun, tuotteeseen tai liiketoimeen liittyy tavanomaista suurempi rahanpesun tai terrorismin rahoittamisen riski tai jos asiakkaalla on liittymäkohta valtioon, jonka rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämis- ja selvittelyjärjestelmä ei täytä kansainvälisiä velvoitteita.

Soveltamisohje
Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(77) Rahanpesulaki sisältää esimerkkejä asiakassuhteista, jotka edellyttävät tehostettua asiakkaan tuntemista:

- jos asiakassuhde solmitaan ilman henkilökohtaista tapaamista, asiakkaan tunnistaminen ja henkilöllisyyden todentaminen tulee tehdä tehostetun huolellisesti (etätunnistaminen, ResL 18 §)
- asiakassuhde poliittisesti vaikutusvaltaisen henkilön, hänen perheenjäsenensä tai läheisen yhtiökumppaninsa kanssa (PEP-asiakas, ResL 20 §)
- ETA-rajat ylittävä kirjeenvaihtajapankkisuhde tai vastaava liikesuhde (ResL 19 §)
- valvottava oman riskiarvionsa perusteella arvioi, että jokin asiakassuh-

[57] *ks. Luottotietolaki (527/2007) 19 § 2 mom 7) -kohta*
[58] *ks. ResL 17 §*
[59] *ks. ResL 13 - 16 §:t*

de, tuote, jakelukanava tai liiketoimi on sellainen, johon on tarpeen soveltaa tehostettua menettelyä (ResL 17 §).

Soveltamisohje
Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(78) Tehostettu tuntemisvelvollisuus edellyttää normaalia laajempaa selvitystä ja dokumentaatiota asiakkaan toiminnasta ja palvelujen käytöstä. Tehostetun tuntemisen piirissä olevat asiakassuhteet tulee erityisesti huomioida jatkuvassa seurannassa.

5.5.1 Asiakkaalla tai liiketoimella liittymäkohta tiettyihin valtioihin

Soveltamisohje
Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(79) Valvottavan tulee noudattaa asiakkaan tuntemista koskevia velvoitteita tehostetusti, jos asiakkaalla tai asiakkaan suorittamalla liiketoimella on liittymäkohta valtioon, jonka rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämis- ja selvittelyjärjestelmä ei täytä kansainvälisiä velvoitteita.[60]

Soveltamisohje/-esimerkki
Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(80) FATF on antanut julkilausumia valtioista, joiden rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämistä koskeva lainsäädäntö ja järjestelmät eivät täytä kansainvälisiä velvoitteita. Vastaavasti Suomessa on valtioneuvoston päätöksellä määritelty ne valtiot, jotka eivät täytä kansainvälisiä vaatimuksia[61]. Nämä valtiot voivat olla myös EU:n ja YK:n finanssipakotteiden kohteina. Valvottavan tulee kiinnittää erityistä huomiota ja soveltaa tehostettua tuntemisvelvollisuutta näihin valtioihin liittyviin asiakkaisiin ja liiketoimiin.

Soveltamisesimerkki
Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(81) ResL 17 §:n mukainen liittymäkohta voi olla kyseessä esimerkiksi silloin, jos liiketoimeen osallinen on valtiosta, joka ei täytä kansainvälisiä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen vastaisia standardeja, jos oikeushenkilön kotipaikka on tällaisessa valtiossa tai jos asiakas käy kauppaa tuotteilla, joihin kohdistuu kansainvälisiä pakotteita, kuten tuonti- tai vientirajoituksia. Tehostetut velvollisuudet voivat tulla kyseeseen myös, jos liiketoimeen sisältyvä maksu suoritetaan tililtä tai tilille luottolaitoksessa, joka sijaitsee edellä mainitussa valtiossa.

Soveltamisohje/-esimerkki
Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(82) Valvottavan tulee lisäksi noudattaa tehostettua ilmoitusvelvollisuutta, jos asiakkaalla tai liiketoimella on liittymäkohta valtioon, jonka rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämis- ja selvitysjärjestelmä ei täytä kansainvälisiä velvoitteita[62]. Ilmoitus tulee tehdä rahanpesun selvittelykeskukselle, jos:

- asiakas ei anna selonottovelvollisuuden täyttämiseksi pyydettyä selvitystä,
- annettu selvitys on valvottavan mielestä epäluotettava,
- liiketoimen peruste tai varojen alkuperä ei ole selvitysten perusteella riittävän selkeä,
- oikeushenkilöä ei pystytä tunnistamaan tai
- tosiasiallisia edunsaajia tai henkilöä, jonka puolesta asiakas toimii, ei

[60] *ks. ResL 17 ja 22 § 3 mom*
[61] *ks. VNP 492/2010 ja ResL 22 § 3 mom*
[62] *ks. ResL 24 §*

pystytä tunnistamaan tai luotettavasti selvittämään.

5.5.2 Etätunnistaminen

Normi
Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(83) Jos asiakas ei ole läsnä tunnistettaessa ja henkilöllisyyttä todennettaessa (etätunnistaminen, ResL 18 §), ilmoitusvelvollisen tulee rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskin vähentämiseksi:

1. todentaa asiakkaan henkilöllisyys hankkimalla lisäasiakirjoja tai -tietoja luotettavasta lähteestä,
2. varmistaa, että liiketoimeen liittyvä suoritus tulee luottolaitoksen tililtä tai se maksetaan tilille, joka on aiemmin avattu asiakkaan nimiin tai
3. todentaa asiakkaan henkilöllisyys tunnistuslaissa tarkoitetulla tunnistusvälineellä tai laatuvarmenteella taikka muun sähköisen tunnistamistekniikan avulla, joka on tietoturvallinen ja todisteellinen.

Soveltamisohje
Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(84) Valvottavalla tulee olla käytössään menetelmiä, joilla se voi tarkistaa asiakkaan etätunnistamisen välityksellä antamat tiedot. Valvottava voi vaatia asiakasta toimittamaan lisäasiakirjoja ja selvityksiä ja varmistaa näin asiakkaan antamia tietoja (katso edellä alakappaleet 5.3.2 Tunnistamis- ja todentamismenetelmiä ja 5.4 Asiakkaan tuntemistietojen hankkiminen).

5.5.3 Kirjeenvaihtajapankki- tai vastaava liikesuhde

Soveltamisohje
Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(85) Rahanpesulain 19 §:ssä säädetty kirjeenvaihtajapankkisuhde tarkoittaa sopimusta, jonka luottolaitos solmii ETA-alueen ulkopuoliseen maahan sijoittuneen luottolaitoksen kanssa. Tämän liikesuhteen tarkoituksena on esimerkiksi maksujen välittäminen ja selvityspalveluiden ja muiden toimeksiantojen toteuttaminen luottolaitosten välillä. Kirjeenvaihtajapankkisuhteeseen rinnastetaan vakuutusyhtiön, sijoituspalveluyrityksen, rahastoyhtiön tai maksulaitoksen vastaavanlainen liikesuhde ETA-alueen ulkopuolella toimivan toisen palveluntarjoajan kanssa.

Sitova
Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(86) Valvottavalla pitää olla sisäiset ohjeet kirjeenvaihtajapankki- tai vastaavissa liikesuhteissa vaadittavista selvityksistä, sisäisistä päätöksentekovaltuuksista ja -menettelyistä sekä tehostetusta tuntemismenettelystä.

Soveltamisohje
Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(87) Ennen liikesuhteen solmimista valvottavan on hankittava riittävät tiedot kirjeenvaihtajapankkina tai vastaavan sopimuksen vastapuolena toimivasta luottolaitoksesta, sijoituspalveluyrityksestä, rahastoyhtiöstä, vakuutusyhtiöstä tai maksulaitoksesta. Erityisesti tulee hankkia selvitykset vastapuolena toimivan yrityksen toimiluvasta, siihen kohdistuvasta valvonnasta ja siitä, että se noudattaa (omissa asiakassuhteissaan) vähintäänkin samantasoista sääntelyä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä kuin valvottava itse noudattaa. Valvottavan tulee muodostaa perusteltu käsitys vastapuolen mai-

neesta ja liiketoiminnan luonteesta. Sopimuksessa tulee sopia asiakkaan tuntemista koskevien velvollisuuksien noudattamisesta. Liikesuhteen aloittaminen edellyttää ylemmän johdon hyväksymistä. Liikesuhdetta tulee seurata säännöllisesti.

Soveltamisohje/-esimerkki
Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(88) Riskienhallinnan kannalta voi valvottavalle olla hyödyllistä hankkia tietoja vastapuolen taloudellisesta asemasta sekä asiakaskunnan laadusta ja toiminta-alueesta. Tietoja voidaan hankkia vastapuolelta itseltään tai julkisista rekistereistä.[63]

Sitova
Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(89) Riittävä riskienhallinta edellyttää, että valvottava varmistuu siitä, ettei vastapuolena oleva kirjeenvaihtajapankki salli pöytälaatikkopankkien (shell bank) käyttää sen tilejä.[64]

Soveltamisohje
Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(90) Valvottavan on syytä noudattaa erityistä huolellisuutta, jos kirjeenvaihtajapankki tai vastaavan liikesuhteen vastapuoli toimii valtiossa, jonka rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämis- ja selvittämisjärjestelmä ei täytä kansainvälisiä vaatimuksia tai jos vastapuoli on listattu esimerkiksi FATFin tai ulkomaisten viranomaisten julkisilla varoituslistoilla. Jos vastapuoleen kohdistuu YK:n tai EU:n finanssipakotteita, se saattaa pakotteen sisällöstä riippuen merkitä sitä, että valvottava ei voi aloittaa tai ylläpitää kirjeenvaihtajapankki- tai vastaavaa liikesuhdetta tällaisen vastapuolen kanssa.

5.5.4 Liikesuhde pöytälaatikkopankin (shell bank) kanssa

Perustelu
Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(91) Pöytälaatikkopankiksi kutsutaan rahoituslaitosta tai yhtiötä, jolle on ominaista, että se

- on rekisteröity tunnettuun "veroparatiisivaltioon",
- ei harjoita rahoitustoimintaa rekisteröintivaltiossa,
- ei harjoita rahoitustoimintaa kiinteästä toimipaikasta missään valtiossa,
- ei ole julkisen valvonnan alainen,
- ei anna omistajistaan ja tosiasiallisista edunsaajistaan tietoja tai
- ei anna toiminnastaan tai taloudellisesta asemastaan luotettavaa tietoa.

Pöytälaatikkopankin toiminta saattaa liittyä talousrikoksiin, kuten veronkiertoon tai rahanpesuun. Liikesuhteeseen pöytälaatikkopankin kanssa voi liittyä tavanomaista suurempi rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riski.

Sitova
Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(92) Valvottava ei saa solmia eikä ylläpitää liikesuhdetta pöytälaatikkopankin kanssa.[65]

---

[63] *ks. Esimerkiksi Banker's Almanac -tietokanta.*
[64] *ks. Rahanpesudirektiivi 13 artikla 5 kohta*
[65] *ks. Rahanpesudirektiivi 13 artikla 5 kohta ja HE 25/2008, s. 24*

5.5.5 Poliittisesti vaikutusvaltainen henkilö

Soveltamisohje
Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(93) Poliittisesti vaikutusvaltaisena henkilönä[66] pidetään henkilöä, joka on viimeksi kuluneen vuoden aikana toiminut toisen valtion

1. valtionpäämiehenä, hallituksen päämiehenä, ministerinä, vara- tai apulaisministerinä,
2. parlamentin jäsenenä,
3. korkeimman oikeuden, perustuslakituomioistuimen tai muun vastaavan oikeuselimen jäsenenä, jonka päätöksiin ei yleensä voida hakea muutosta,
4. tilintarkastustuomioistuimen ja valtiontalouden tarkastusvirastoa vastaavan valtion varainhoitoa tarkastavan ylimmän päättävän elimen jäsenenä,
5. keskuspankin johtokunnan jäsenenä,
6. suurlähettiläänä tai asianhoitajana,
7. puolustusvoimien kenraalikuntaan kuuluvana upseerina,
8. valtion kokonaan omistaman yrityksen hallinto-, johto- ja valvontaelimen jäsenenä

Poliittisesti vaikutusvaltaisen henkilön perheenjäseniä ovat edellä luetellussa asemassa toimivan henkilön

1. aviopuoliso tai kumppani, joka rinnastetaan aviopuolisoon
2. lapset ja heidän aviopuolisonsa tai edellä tarkoitetut kumppaninsa
3. vanhemmat.

Poliittisesti vaikutusvaltaisen henkilön yhtiökumppaneita ovat rahanpesuasetuksessa (ResA 1.3 §) luetellut henkilöt.

Soveltamisohje/-esimerkki
Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(94) Poliittisesti vaikutusvaltaisia henkilöitä ovat myös toisen valtion nimittämät jäsenet EU:n parlamentissa, komissaarit sekä toisen valtion jäsenet EU-tuomioistuimessa ja EU:n tilintarkastuselimessä. Suomessa poliittisesti vaikutusvaltaisina henkilöinä ei pidetä vastaavia Suomen nimittämiä EU:n toimielimien virkamiehiä.

Sitova
Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(95) Valvottavan tulee luoda menettelyt ja sisäiset ohjeet poliittisesti vaikutusvaltaisen henkilön, tällaisen henkilön perheenjäsenen ja läheisen yhtiökumppanin kanssa solmittavien asiakassuhteiden aloittamisesta ja hoitamisesta.

Soveltamisohje
Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(96) Asiakassuhteen aloittamiselle on hankittava ylemmän johdon hyväksyminen. Valvottavan tulee hankkia selvitys kyseiseen asiakassuhteeseen tai liiketoimeen liittyvän varallisuuden ja varojen alkuperästä. Asiakassuhdetta tulee

[66] *ResL 20 § ja ResA 1 §*

seurata tehostetusti. [67]

5.6 Yksinkertaistettu asiakkaan tunteminen

Perustelu
Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(97) Rahanpesulain 13 -16 §:ien kuvaamissa tilanteissa valvottava voi soveltaa yksinkertaistettua asiakkaan tuntemismenettelyä. Yksinkertaistetun tuntemismenettelyn kohteena ovat laissa luetellut rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen näkökulmasta vähäriskiset vakuutustuotteet sekä tietyt oikeushenkilöt ja viranomaiset, joista on saatavilla julkista ja luotettavaa tietoa[68].

Perustelu
Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(98) Rahanpesulain 12 §:n soveltaminen edellyttää, että valtioneuvosto antaa asetuksella tarkemmat säännökset sellaisista asiakkaista, tuotteista, liiketoimista tai palveluista, joihin liittyy alhainen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riski[69]. Niin kauan kuin tällaista asetusta ei ole annettu, valvottava ei voi soveltaa 12 §:n tarkoittamaa, valvottavan omaan harkintaan pohjautuvaa yksinkertaistettua tuntemismenettelyä.

Soveltamisohje
Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(99) Yksinkertaistettua asiakkaantuntemismenettelyä voidaan soveltaa (luettelo on tyhjentävä) [70], jos asiakas on

- Suomen viranomainen ja siihen rinnastettava taho kuten kunta, Kansaneläkelaitos tai Suomen Pankki,
- ETA-valtiossa toimiluvan saanut luottolaitos, vakuutusyhtiö, rahoituslaitos, sijoituspalveluyritys, rahastoyhtiö tai maksulaitos,
- muussa kuin ETA-valtiossa toimiluvan saanut luottolaitos, vakuutusyhtiö, rahoituslaitos, sijoituspalveluyritys tai rahastoyhtiö, jota koskee Suomen rahanpesulakia vastaavat velvollisuudet ja jota valvotaan näiden velvollisuuksien noudattamisessa
- muussa kuin ETA-valtiossa toimiluvan saaneen luottolaitoksen, vakuutusyhtiön, rahoituslaitoksen, sijoituspalveluyrityksen tai rahastoyhtiön ETA-valtiossa toimiva sivukonttori
- yhtiö, jonka arvopaperi on arvopaperimarkkinalaissa tarkoitetun julkisen kaupankäynnin kohteena ja jota koskee rahoitusvälinemarkkinadirektiiviä vastaava tiedonantovelvollisuus.

Soveltamisohje
Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(100) Yksinkertaistettua asiakkaantuntemismenettelyä voidaan soveltaa seuraaviin rahanpesulaissa määriteltyihin vakuutustuotteisiin[71] (luettelo on tyhjentävä):

- vakuutus, jossa vakuutuskaudelta maksettava maksu on enintään

[67] *ks. ResL 20 § 2 mom*
[68] *Komission täytäntöönpanodirektiivi 3 artikla 1 kohta.*
[69] *ks. ResL 22 § 2 mom.*
[70] *ks. ResL 13 - 14 §:t*
[71] *ks. ResL 15 §*

1000 euroa tai jossa kertavakuutusmaksu on enintään 2 500 euroa,
- lakisääteinen työeläkevakuutus tai yrittäjäeläkevakuutus, johon ei liity takaisinostoehtoa ja jota ei voida käyttää lainan vakuutena tai
- eläke-etuutena työntekijöille tarjottava eläke-, eläkkeellesiirtymis- tai vastaava järjestely, jonka maksut vähennetään palkasta ja jonka säännöt eivät salli sitä, että jäsen siirtää saamansa etuudet toiselle.

Soveltamisohje
Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(101) Sähköiseen rahaan voidaan soveltaa yksinkertaistettua asiakkaan tuntemismenettelyä, jos sähköiseen tietovälineeseen, jota ei voi ladata uudelleen, talletetaan sähköistä rahaa enintään 150 euroa tai vastaavasti uudelleen ladattavaan tietovälineeseen voidaan ladata samana kalenterivuonna enintään 1 000 euroa.[72]

Soveltamisohje
Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(102) Yksinkertaistettu menettely ei vapauta valvottavaa asiakkaan tuntemisvelvollisuudesta. [73] Valvottavalla tulee olla riittävästi tietoa asiakkaasta voidakseen varmistua, että asiakas tai tuote on yllä kohdissa 99 - 101 tarkoitettu sekä voidakseen havaita poikkeavuudet asiakkaan toiminnassa. Yksinkertaistettu menettely edellyttääkin valvottavalta vähintään asiakkaan (ja tarvittaessa asiakkaan edustajan) tunnistamista. Valvottava voi riskiperusteisen arvioinnin perusteella yksinkertaistaa tuntemismenettelyjään esimerkiksi siten, että asiakkaan tosiasiallista edunsaajaa tai omistussuhteita ei selvitetä eikä todenneta.

Soveltamisohje
Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(103) Yksinkertaistettu menettely ei vapauta valvottavaa myöskään jatkuvan seurannan järjestämisestä[74]. Valvottavan tulisi havaita mm. asiakkaan olosuhteissa tai toiminnassa tapahtuneet sellaiset muutokset, joiden perusteella asiakasta ei voida enää pitää yksinkertaistetun tuntemisen piirissä.

Sitova
Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(104) Valvottavalla tulee olla sisäiset ohjeet yksinkertaistetun menettelyn noudattamisesta.

5.7 Tuntemistietojen dokumentointi ja säilyttäminen

Perustelu
Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(105) Rahanpesulain 10 §:ssä säädetään tietojen säilyttämisestä, ja 23 ja 25 §:issä säädetään niiden tietojen säilyttämisestä, käsittelystä ja salassapidosta, jotka ovat tarpeen selonotto- ja ilmoitusvelvollisuuden noudattamiseksi. Rahanpesulaissa on myös seuraamussäännökset tietojen säilytysvelvollisuuden rikkomisesta (ResL 40 §).

Perustelu
Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(106) Asiakkaan tuntemiseksi säädettyjen velvollisuuksien noudattamiseksi tarvittavien henkilötietojen käsittely on henkilötietolain 8 §:n 1 momentin 4

[72] *ks. ResL 16 §*
[73] *ks. ResL 12 §*
[74] *ks. ResL 12 §*

kohdassa tarkoitettua sallittua tietojen käsittelyä. Henkilötietojen asianmukainen säilyttäminen, käsittely, salassapito ja suojaaminen tulee suunnitella ja toteuttaa huolellisesti. [75] Asiakkaiden henkilötiedot tulee päivittää säännöllisesti.[76]

Soveltamisohje
Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(107) Rahanpesulaki velvoittaa valvottavia päivittämään tiedot myös ennen 1.8.2008 alkaneista asiakassuhteista voimassa olevien asiakkaantuntemisvelvoitteiden mukaisiksi.[77] Päivittäminen voidaan tehdä valvottavan riskiperusteisen arvioinnin perusteella ja joustavasti, esimerkiksi asiakastapaamisen yhteydessä tai kun asiakkaan kanssa solmitaan uusia sopimuksia.

Soveltamisohje
Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(108) Asiakkaan tunnistaminen ja tunteminen on dokumentoitava, ja tiedot on säilytettävä viisi vuotta vakituisen asiakassuhteen päättymisestä. Jos kyseessä on satunnainen, yli 15.000 euron suuruinen liiketoimi, säilytysaika on viisi vuotta liiketoimen suorittamisesta.[78] Muutoin transaktioihin liittyvien tietojen ja asiakirjojen säilyttäminen määräytyy muun lainsäädännön, esimerkiksi kirjanpitolain mukaan.

Soveltamisohje
Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(109) Tunnistaminen ja henkilöllisyyden todentaminen sekä asiakkaan tuntemiseksi hankitut tiedot pitää dokumentoida ja säilyttää siten, että valvottava pystyy jälkeenpäin osoittamaan viranomaisille, miten kukin asiakas on tunnistettu, mihin asiakirjaan tai tietoihin tunnistaminen on perustunut ja kuka asiakkaan on tunnistanut. Lisäksi valvottavan pitää säilyttää asiakkaan tuntemisen ja asiakassuhteen riskienhallinnan kannalta riittävät ja olennaiset tiedot asiakkaasta, sen edustajista, omistussuhteista ja tosiasiallisista edunsaajista sekä oikeushenkilön hallituksen tai vastaavan päättävän elimen jäsenistä. Lisäksi säilytysvelvollisuus koskee tietoja asiakkaan toiminnan laadusta, oikeushenkilön varsinaisesta toimialasta, toiminnan laajuudesta sekä tietoja valvottavan tarjoamista palveluista ja niiden käytöstä[79].

Soveltamisohje
Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(110) Asiakkaan tunnistamis-, todentamis- ja tuntemistiedoista erillään pitää säilyttää rahanpesulain ilmoitusvelvollisuuden (23 ja 24 §:t) noudattamiseksi hankitut selvitykset ja tiedot.[80] Tällaisia tietoja ovat esimerkiksi ne valvottavan hankkimat selvitykset, joiden perusteella se harkitsee ilmoituksen tekemistä rahanpesun selvittelykeskukselle.

Soveltamisohje
Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(111) Asiakkaalla on oikeus tarkastaa ne itseään koskevat tuntemistiedot, jotka valvottava on asiakkaastaan rekisteröinyt. Koska asiakkaalle ei saa paljastaa ilmoituksen tekoa, asiakkaalla ei ole tarkastusoikeutta selonotto- ja

---

[75] *ks. Henkilötietolaki 5 §*
[76] *ks. Henkilötietolaki 9 §*
[77] *ks. ResL 46 §*
[78] *ks. ResL 10 § 1mom*
[79] *ks. ResL 10 §*
[80] *ks. ResL 23 § 4 mom*

ilmoitusvelvollisuuden täyttämiseksi hankittuihin tietoihin.[81] Myös jatkuvan seurannan tuloksena saadut havainnot voivat olla valvottavan riskienhallinnan piiriin kuuluvia tietoja, joihin asiakkaalla ei ole tarkastusoikeutta.

5.8 Jatkuvan seurannan järjestäminen

Perustelu
Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(112) Jatkuva seuranta tarkoittaa toimia, joiden avulla valvottava seuraa asiakassuhteita ja palveluiden käyttöä ja varmistuu siitä, että asiakkaan toiminta vastaa sitä kokemusta ja tietoa, joka valvottavalla on asiakkaasta ja tämän liiketoiminnasta.

Perustelu
Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(113) Jatkuvan seurannan tavoitteena on kehittää asiakaskunnan tuntemista ja asiakassuhteisiin liittyvää riskienhallintaa. Tavoitteena on myös edistää normaalista asioinnista poikkeavaa palveluiden käytön havaitsemista sekä estää ja paljastaa väärinkäytöksiä ja rikollista toimintaa, kuten rahanpesua ja terrorismin rahoittamista.

Soveltamisohje
Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(114) Valvottavan on järjestettävä seuranta, joka on riittävä asiakkaan toiminnan laatuun, laajuuteen sekä riskeihin nähden.[82]

Sitova
Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(115) Jatkuvan seurannan pitää olla toiminnan laajuuteen ja asiakassuhteiden riskeihin nähden järjestelmällistä ja kattavaa. Valvottavalla pitää olla sisäiset ohjeet jatkuvan seurannan menetelmien käytöstä sekä riittävät resurssit ja sisäinen valvonta.

Soveltamisohje
Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(116) Valvottavien toiminta poikkeaa toisistaan, joten jatkuvan seurannan tarpeet ja menetelmät voivat vaihdella. Menetelmät voivat olla sekä automatisoituja ratkaisuja että manuaalisia menetelmiä tai näiden yhdistelmiä. Seuranta voidaan kohdistaa eri menetelmillä liiketoimiin, maksuliikenteeseen ja asiakassuhteisiin. Henkilöstön valppaus ja ammattitaito ovat edelleen keskeisiä keinoja poikkeavien liiketoimien havaitsemisessa, ja järjestelmien avulla tapahtuva seuranta tukee manuaaliseurantaa.

Soveltamisesimerkki
Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(117) Jatkuva seuranta voi perustua valvottavan muuta riskienhallintaa varten tuottamiin raportteihin. Se voidaan esimerkiksi toteuttaa osana asiakkaiden ja palveluiden normaalia seurantaa ja raportointia. Järjestelmien avulla tapahtuva seuranta voidaan rakentaa siten, että erilaisten skenaarioiden ja parametrien avulla esimerkiksi lähtevästä ja saapuvasta maksuliikenteestä poimitaan tapahtumia, jotka poikkeavat tavanomaisesta suuruutensa, rakenteensa tai toistuvuutensa perusteella. Tavanomaisesta poikkeavien tapahtumien analysointiin tulee olla riittävät resurssit.

---

[81] *ks. ResL 23 § 5 mom*
[82] *ks. ResL 9 § 2 mom*

5.8.1 Maksajantietoasetus

Perustelu
Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(118) Maksajantietoasetuksen tavoitteena on varmistaa viranomaisten mahdollisuuksia jäljittää rikolliseen toimintaan ja erityisesti rahanpesuun ja terrorismin rahoittamiseen liittyviä varainsiirtoja. Asetuksen avulla pyritään siihen, että maksuissa on riittävät tiedot maksun alkuperäisestä lähettäjästä, jotta anonyymit ja puutteellisin tiedoin varustetut maksut vähenisivät. Asetus on sellaisenaan sovellettavaa lainsäädäntöä kaikissa EU:n jäsenvaltioissa.

Soveltamisohje
Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(119) Asetusta sovelletaan kaikissa valuutoissa tehtäviin maksuihin. Asetusta ei sovelleta suoraveloitus-, sekki- eikä korttimaksuihin. Asetuksen tarkoittamana varainsiirtona pidetään myös käteismaksua omalle tilille tai tilisiirron maksamista käteisellä. Tällöin käteismaksun maksaja on tunnistettava maksajan tietojen säilyttämisen ja edelleen välittämisen vuoksi. Yli 1 000 euron määräisten käteismaksujen maksajan henkilöllisyys on myös todennettava.[83]

Soveltamisohje
Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(120) Maksun lähettäjän maksupalveluntarjoaja vastaa siitä, että lähtevä varainsiirto sisältää asetuksen edellyttämät tiedot maksun lähettäjästä.[84]

- EU:n alueen ulkopuolelta saapuvissa tai sen ulkopuolelle lähtevissä maksuissa tulee olla täydelliset tiedot maksun lähettäjästä: maksajan nimi, osoite ja tilinumero. Osoitteen sijasta voidaan ilmoittaa maksajan syntymäaika ja -paikka, asiakasnumero tai kansallinen henkilötunnus. Jos maksajalla ei ole tilinumeroa, se voidaan korvata yksilöllisellä tunnisteella, jonka avulla varainsiirto voidaan jäljittää takaisin maksajaan.
- EU:n sisällä kulkevat maksut rinnastetaan kansallisiin maksuihin, ja niiden mukana tulee olla maksajan tilinumero tai yksilöllinen tunniste, jonka avulla varainsiirto voidaan jäljittää maksajaan. Maksun lähettäjän maksupalveluntarjoajan pitää kuitenkin toimittaa täydelliset tiedot myös EU:n sisäisistä maksuista, jos maksun vastaanottava maksupalvelun tarjoaja niitä pyytää.[85]

Soveltamisohje
Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(121) Maksun mukana kulkevien tietojen pitää säilyä koko maksuketjun ajan, eikä välittäjänä toimiva maksupalvelun tarjoaja saa poistaa tietoja. Maksun vastaanottavan maksupalvelun tarjoajan tulee seurata saapuvia maksuja ja havaita sellaiset maksut, joiden maksajaa koskevat tiedot ovat puutteelliset tai ilmeisen väärät.[86]

Soveltamisohje
Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(122) Kun maksuja vastaanottava maksupalvelujen tarjoaja havaitsee puutteellisilla tai väärillä tiedoilla saapuvia maksuja, sen tulee joko pyytää puuttuvia tietoja maksun lähettävältä maksupalvelun tarjoajalta tai hylätä maksu. Maksu voidaan kuitenkin suorittaa, elleivät tiedot ole niin puutteellisia, että valvottava oman toimintapolitiikkansa mukaisesti hylkää tai keskeyttää mak-

[83] *ks. Maksajantietoasetus (1781/2006/EY) 3 art 1 ja 2 kohdat ja 5 art.*
[84] *ks. Maksajantietoasetus 5 art. 1 kohta*
[85] *ks. Maksajantietoasetus 6 art.*
[86] *ks. Maksajantietoasetus 8 art.*

sun. Jos saapuvien maksujen puutteet ovat toistuvia ja jatkuvia, valvottavan tulee reklamoida puutteista maksun lähettävälle maksupalveluntarjoajalle. Jos puutteita ei reklamoinnista huolimatta korjata, valvottava voi antaa varoituksen, lopettaa kirjeenvaihtosuhteen tai ilmoittaa Finanssivalvonnalle tällaisesta maksupalvelun tarjoajasta.[87] Jos maksu on tavanomaisesta poikkeava tai epäilyttävä, valvottavan on tehtävä ilmoitus rahanpesun selvittelykeskukselle.[88]

Sitova
Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(123) Maksupalvelua tarjoavalla valvottavalla tulee olla toimintapolitiikka ja menetelmät sekä lähtevien että saapuvien maksujen jatkuvaan seurantaan. Lisäksi maksupalvelun tarjoajalla tulee olla sisäiset ohjeet ja menettelyt saapuvien maksujen mahdollisesta hylkäyksestä.

5.8.2 Kansainväliset finanssipakotteet

Perustelu
Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(124) Suomea sitovat kansainväliset pakotteet perustuvat YK:n turvallisuusneuvoston tai EU:n ministerineuvoston päätöksiin. EU:ssa pakotteita koskevat tarkemmat määräykset annetaan neuvoston asetuksina, jotka ovat suoraan sovellettavaa lainsäädäntöä kaikissa EU:n jäsenmaissa. Pakotteet ovat kansainväliseen turvallisuuspolitiikkaan liittyvä painostuskeino, ja niillä säädetään tiettyihin valtioihin, ryhmiin tai henkilöihin kohdistuvista rajoittavista toimista. Pakotteiden tavoitteena on myös estää terroristisia tekoja ja terrorismin rahoittamista. Pakotteiden muotoja ovat mm. vienti- ja tuontikiellot sekä finanssipakotteet. Pakotteiden kohteena olevien henkilöiden, yhteisöjen, ryhmien tai muiden tahojen nimet julkaistaan asetusten liitteenä.

Perustelu
Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(125) Finanssipakotteilla pyritään jäädyttämään pakotteiden kohteena olevien hallitusten, yksittäisten hallitusten jäsenten, muiden määräävässä asemassa olevien tahojen tai aseellisten ryhmien johtohenkilöiden omistuksessa, hallussa tai määräysvallassa olevat varat ja muut taloudelliset resurssit. Lisäksi pakotteet saattavat sisältää kiellon rahoittaa tällaisia tahoja tai kiellon luovuttaa tai välittää varoja suoraan tai epäsuorasti pakotteiden kohteena oleville tahoille. Finanssipakotteiden kohteena voi olla myös pankkeja ja niiden ulkomaisia sivukonttoreita sekä yksityishenkilöitä.

Perustelu
Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(126) EU:n finanssipakotteiden täytäntöönpano Suomessa perustuu pakotelakiin[89]. Oikeus pakotteiden noudattamisessa tarvittavien henkilötietojen käsittelyyn perustuu henkilötietolain 8 §:n 4) kohtaan[90]. Finanssipakotteet velvoittavat valvottavia jäädyttämään asetuksissa tarkoitettujen henkilöiden, järjestöjen ja yhteisöjen varat ilman erillistä viranomaispäätöstä. Velvoitteiden rik-

[87] ks. Maksajantietoasetus 9 art.2 kohta
[88] ks. Maksajantietoasetus 10 art.
[89] ks. Laki eräiden Suomelle Yhdistyneiden Kansakuntien ja Euroopan Unionin jäsenenä kuuluvien velvoitusten täyttämisestä (659/1967)
[90] ks. Henkilötietolaki 8.1 §: "Henkilötietoja saa käsitellä ainoastaan.... 4) jos käsittelystä säädetään laissa tai jos käsittely johtuu rekisterinpitäjälle säädetystä tai sen nojalla määrätystä tehtävästä tai velvoitteesta."

kominen on rangaistavaa rikoslain 46 luvun mukaisena säännöstelyrikoksena.

Soveltamisohje
Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(127) Valvottavan pitää seurata finanssipakotteiden muutoksia ja tarkistaa rekisterinsä säännöllisesti sekä seurata maksuliikennettä ja muita liiketoimia varmistaakseen, että se ei tarjoa palveluja tai välitä maksuja finanssipakotteiden kohteena oleville tahoille. Varojen sekä tapauskohtaisesti muiden taloudellisten resurssien luovuttaminen tai välittäminen suoraan tai epäsuorasti näille tahoille on kiellettyä. Pakotteet tulee ottaa huomioon esim. valvottavan maariskien hallinnassa, kirjeenvaihtajapankkisuhteissa, tuonti- ja vientikaupan rahoituspalveluissa ja tuotteisiin liittyvissä prosesseissa. Pakotteiden kohteena saattaa olla valtioita, joihin liittyvät asiakassuhteet tai liiketoimet ovat tehostetun tuntemisvelvollisuuden piirissä.[91]

Soveltamisohje/-esimerkki
Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(128) Jos valvottava löytää rekistereistään henkilön, jonka yksilöintitiedot vastaavat pakotteiden kohteena olevien tahon tietoja, valvottavan tulee jäädyttää varat ja ilmoittaa asiasta rahanpesun selvittelykeskukselle ja ulkoasianministeriölle. Jos valvottava löytää henkilön, jonka yksilöintitiedot eivät täysin vastaa pakotteiden kohteena olevien tahojen yksilöintietoja, valvottavan ei tarvitse jäädyttää varoja, mutta sen pitää ilmoittaa asiasta rahanpesun selvittelykeskukselle ja toimia sen ohjeiden mukaisesti (esimerkiksi pakotelistalla olevat yksilöintitiedot saattavat olla puutteelliset, jolloin valvottavan ei ole mahdollista itse varmistua siitä, onko kyseessä oikea taho).

Perustelu
Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(129) YK:n ja EU:n pakotteiden lisäksi useilla valtioilla ja viranomaisilla on omia kansallisia pakotteita. Ne eivät ole Suomessa juridisesti sitovia. Näistä pakotteista ehkä tunnetuimpia ovat USA:n Office of Foreign Assets Control (OFAC) -nimisen viranomaisen listaukset henkilöistä ja yhteisöistä, joiden varat tulee OFACin mukaan jäädyttää[92]. OFAC -listat julkistetaan ko. viranomaisen omilla nettisivuilla.

Perustelu
Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(130) Rahoituslaitosten edellytetään varmistavan, että listoilla olevat tahot eivät ole niiden asiakkaita ja että näille tahoille ei tarjota mitään palveluja eikä välitetä maksuja. USA:ssa toimivat pankit jäädyttävät maksut, jotka saapuvat listatuille tahoille myös USA:n ulkopuolelta. On myös mahdollista, että maksujen välitysketjun muut pankit (ns. intermediary banks) jäädyttävät tällaiset maksut. USA:n kansallisen lainsäädännön (USA Patriot Act) perusteella USA:n viranomaiset voivat asettaa sanktioita myös ulkomaisille rahoituslaitoksille, jotka eivät noudata OFAC - pakotteita.

Suositus
Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(131) Vaikka OFAC -listaukset eivät ole Suomessa juridisesti sitovia eikä valvottava näin ollen ole velvollinen jäädyttämään OFAC- pakotelistoilla olevien tahojen varoja Suomessa, voidaan OFAC -listojen seuraamista pitää kuitenkin

[91] *ks. VNP 492/2010, ResL 17 §*
[92] *Specially Designated Nationals and Blocked Persons*

perustellusti ResL 9 §:n 3 momentin selonottovelvollisuuden piiriin kuuluvana tilanteena. Myös liiketoimen keskeyttämistä lisäselvitysten hankkimista varten voidaan perustella ResL 26 §:n 1 momentin noudattamisella. Koska amerikkalaiset pankit ovat velvollisia jäädyttämään OFAC -listalla oleville tahoille kuuluvat maksut, valvottavan olisikin syytä huomioida tämä riskienhallinnassaan.

5.9 Selonotto - ja ilmoitusvelvollisuuden noudattaminen

Perustelu
Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(132) Rahanpesulaissa säädetyn selonottovelvollisuuden noudattaminen edellyttää, että valvottava tuntee asiakkaansa toimintaa riittävästi, jotta se voi havaita tavanomaisesta poikkeavat toimeksiannot tai liiketoimet ja ilmoittaa niistä. Havaitessaan poikkeavan liiketoimen valvottavan pitää noudattaa ResL 9 §:n 3 momentin mukaista selonottovelvollisuutta ja tarvittaessa ResL 23 §:n 1 momentin mukaista ilmoitusvelvollisuutta. Jos valvottava laiminlyö selonotto- tai ilmoitusvelvollisuuden noudattamisen tai neuvoo tai auttaa asiakasta varojen siirtämisessä tai kätkemisessä, valvottavalle voi aiheutua rikosoikeudellinen seuraamus[93].

Soveltamisohje
Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(133) Ilmoitusvelvollisuus voi syntyä myös EU:n maksajantietoasetuksen, rahanpesulain tehostetun tuntemisvelvollisuuden tai kansainvälisten finanssipakoteiden perusteella.

Soveltamisohje
Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(134) Valvottavan tulee havaita ja selvittää toimeksiantoja tai liiketoimia, jotka poikkeavat tavanomaisesta finanssimarkkinoilla. Valvottavan tulee harkita ilmoituksen tekoa, kun toimeksiannon tai liiketoimen poikkeavuus ilmenee esimerkiksi seuraavilla laissa[94] mainituilla tavoilla:

- sen rakenne tai suuruus poikkeaa tavanomaisesta,
- se poikkeaa tavanomaisesta valvottavan koon tai toimipaikan suhteen,
- sillä ei ole ilmeistä taloudellista tarkoitusta tai
- se ei sovi yhteen asiakkaan taloudellisen tilanteen tai muiden liiketoimien kanssa.

Soveltamisohje
Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(135) Havaitessaan poikkeavan liiketoimen valvottavalla on velvollisuus käytettävissään olevin kohtuullisin keinoin selvittää tällaisen liiketoimen taustaa sekä siihen sisältyvien varojen alkuperää ja käyttötarkoitusta. Selvityksiä voidaan hankkia esimerkiksi viranomaisrekistereistä tai valvottavan omista rekistereistä saatavista tiedoista tai pyytämällä asiakkaalta tarkempaa selvitystä liiketoimesta, esimerkiksi liiketointa tukevia sopimus- tai muita asiakirjoja. Valvottavalla on myös oikeus tarkistaa asiakkaan luottotiedot.[95]

---

[93] *Jos valvottava laiminlyö ilmoitusvelvollisuuden noudattamisen, se voidaan tuomita rikosoikeudelliseen seuraamukseen esimerkiksi ilmoitusrikkomuksesta tai tuottamuksellisesta rahanpesusta, ResL 40 ja 42 §:t, RL 32 luvun 9 - 11 §:t*
[94] *ResL 9 § 3 mom*
[95] *Luottotietolaki 19 § 7 mom*

Soveltamisohje
Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(136) Valvottavan pitää toimia viivytyksettä, jotta epäilyttävään liiketoimeen sisältyviä varoja tai muuta omaisuutta ei siirretä viranomaisten ulottumattomiin. Valvottava voi harkintansa mukaan käyttää seuraavia toimintavaihtoehtoja epäilyttävissä tapauksissa[96]:

- liiketoimen keskeyttäminen selvityksiä varten,[97]
- liiketoimesta kieltäytyminen esimerkiksi tilanteissa, joissa asiakkaan henkilöllisyyttä ei voida luotettavasti todentaa,
- liiketoimen suorittaminen, jos valvottava ei voi jättää liiketointa suorittamatta taikka liiketoimen keskeyttäminen tai siitä kieltäytyminen todennäköisesti vaikeuttaisi liiketoimen edunsaajan selvillesaamista.

Soveltamisohje
Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(137) Valvottavan tulee harkita ilmoituksen tekemistä rahanpesun selvittelykeskukselle, jos

- liiketoimi on epäilyttävä selonottovelvollisuuden (ResL 9 § 3 mom) täyttämiseksi tehdyn selvityksen jälkeenkin[98] (jos tapahtumalle on uskottava selitys, ilmoitusta ei tarvitse tehdä),
- asiakas on haluton antamaan pyydettyä selvitystä,
- annettu selvitys on valvottavan arvion mukaan epäluotettava,
- valvottava kieltäytyy suorittamasta epäilyttävää liiketointa,
- valvottava suorittaa epäilyttävän liiketoimen (ResL 26 §) tai
- valvottava saa jälkeenpäin liiketoimen suoritettuaan tietoonsa sellaisen seikan, jonka vuoksi liiketoimi osoittautuu epäilyttäväksi.

Perustelu
Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(138) Rahanpesun selvittelykeskukselle tehtävä ilmoitus epäilyttävästä liiketoimesta ei ole luonteeltaan rikosilmoitus (tutkintapyyntö). Kyseessä on ilmoitus, joka perustuu valvottavan havaitsemaan, finanssimarkkinoilla tavanomaisesta toiminnasta poikkeavaan liiketoimeen tai toimeksiantoon. Ilmoituksen tekemiselle ei ole asetettu mitään rahamääräistä vähimmäisrajaa. Valvottavan ei tarvitse tietää tai arvioida, mistä rikoksesta mahdollisesti on kysymys.

Soveltamisohje
Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(139) Ilmoitus tehdään pääsääntöisesti sähköisesti noudattaen rahanpesuasetuksen ja rahanpesun selvittelykeskuksen tarkempia ohjeita ilmoituksen tietosisällöstä ja ilmoitusmenettelystä.[99] Ilmoitus pitää laatia siten, että selvittelykeskuksella on sen perusteella mahdollisuus arvioida tapahtumien kulkua ja valvottavan asiassa suorittamia toimenpiteitä. Rahanpesun selvittelykeskuksella on oikeus saada valvottavilta kaikki ilmoitukseen liittyvät tarvitsemansa tiedot.[100] Rahanpesun selvittelykeskus voi keskeyttää liiketoimen viiden päivän ajaksi.[101]

---

[96] *ResL26 §*
[97] *Rahanpesulain valvottaville asettama velvoite keskeyttää liiketoimi lisäselvityksiä varten, jos liiketoimi on epäilyttävä (ResL 26.1 §), on ensisijainen mm. suhteessa maksujenvälitystä koskeviin säännöksiin.*
[98] *ResL 23 § 1 mom*
[99] *ResL 23 § 2 mom, ResA 2 §*
[100] *ResL 23 § 3 mom*
[101] *ResL 26 § 3 mom*

Soveltamisohje
Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(140) Valvottava tai sen toimihenkilö voi joutua vahingonkorvausvastuuseen ilmoituksen teosta vain, jos se ei ole noudattanut sellaista huolellisuutta, jota häneltä olosuhteet huomioon ottaen voidaan kohtuudella vaatia.[102] Ilmoituksen tekoa ei saa paljastaa asiakkaalle, josta ilmoitus on tehty, eikä muullekaan henkilölle.[103]

Soveltamisohje
Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(141) ResL 25 §:ssä säädetyin edellytyksin tieto ilmoituksen teosta voidaan kuitenkin antaa:

- rahoitus- ja vakuutusryhmittymien valvonnasta annetussa laissa (699/2004) tarkoitetulle, samaan rahoitus- ja vakuutusryhmittymään kuuluvalle yhteisölle, joka on saanut toimiluvan ETA-valtiossa,
- rahoitus- ja vakuutusryhmittymien valvonnasta annetussa laissa tarkoitetulle, samaan rahoitus- ja vakuutusryhmittymään kuuluvalle ETA-alueen ulkopuolella sijaitsevalle toimiluvan omaavalle yhteisölle, jos yhteisöä koskevat Suomen rahanpesulakia vastaavat velvollisuudet ja sitä valvotaan näiden velvollisuuksien noudattamisessa
- ETA-valtiossa toimiluvan saaneelle luottolaitokselle, sijoituspalveluyritykselle, rahastoyhtiölle tai niiden sivukonttoreille ja maksulaitokselle, jos ne ovat osallisina sellaisessa yksittäisessä liiketoimessa, joka liittyy siihen asiakkaaseen ja liiketoimeen, jota ilmoitus koskee,
- ETA-alueen ulkopuolella sijaitsevalle toimiluvan saaneelle luottolaitokselle, sijoituspalveluyritykselle, rahastoyhtiölle tai niiden sivukonttorille, jos tiedon vastaanottajaa koskevat rahanpesulakia vastaavat velvollisuudet ja sitä valvotaan näiden velvoitteiden noudattamisessa sekä tiedon vastaanottajaa koskee lisäksi yksilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä ja näiden tietojen vapaan liikkuvuudesta annettua direktiiviä 95/46/EY vastaavat henkilötietojen suojaa koskevat velvollisuudet.

Tiedon luovuttamisen yhteydessä saa antaa asiakkaan nimen, syntymäajan ja henkilötunnuksen, ulkomaisen asiakkaan kansalaisuuden sekä perusteen ilmoituksen tekemiselle. Saatuja tietoja saa käyttää vain rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseen, ja ne tulee säilyttää erillään asiakastiedoista. Asiakkaalla ei ole tarkastusoikeutta näihin tietoihin.[104]

[102] *ResL 39 § 1mom*
[103] *ResL 25 § 1 mom*
[104] *ResL 23 § 4 mom ja 23 § 5 mom*

6 MÄÄRITELMÄT

Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(1) Arvopaperikaupalla tai muulla liiketoimella tarkoitetaan arvopaperikauppaa sekä arvopaperin muuta luovutusta tai hankintaa (esim. lainaussopimuksen tekeminen tai osakkeen merkintä). Muulla liiketoimella tarkoitetaan myös johdannaissopimuksen tekemistä sekä johdannaissopimukseen perustuvan oikeuden tai velvollisuuden toteuttamista.

Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(2) Asiakkaalla tarkoitetaan luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, jolle valvottava tarjoaa tai joka pyytää tai käyttää valvottavan palveluita. Tavallisesti asiakas on se, jonka nimissä palvelu tai tuote on valvottavan järjestelmissä. Asiakas voi olla ns. vakituinen asiakas tai muu kuin vakituinen asiakas (satunnainen asiakas).

Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(3) Asiakkaan tuntemisella (customer due diligence, CDD) tarkoitetaan menettelytapoja, joilla valvottava varmistuu asiakkaan oikeasta henkilöllisyydestä sekä siitä, että valvottava tuntee asiakkaansa taustoja ja toimintaa niin laajasti kuin asiakassuhde edellyttää. Asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevien toimenpiteiden on sisällettävä asiakkaan tunnistamisen ja tämän henkilöllisyyden todentamisen, edustajan ja tosiasiallisen edunsaajan tunnistamisen ja tarvittaessa todentamisen, tietojen hankkimisen liikesuhteen laadusta ja laajuudesta, liikesuhteen jatkuvan seurannan ja selonottovelvollisuuden toteuttamisen.

Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(4) Asiakkaan tunnistamisella (identification) tarkoitetaan asiakkaan ja asiakkaan puolesta toimivan henkilön henkilöllisyyden selvittämistä asiakkaan toimittamien tietojen perusteella. Tunnistaminen on yksi osa asiakkaan tuntemista.

Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(5) Asiakkaan henkilöllisyyden todentamisella (verification) tarkoitetaan asiakkaan henkilöllisyyden varmistamista luotettavasta ja riippumattomasta lähteestä peräisin olevien asiakirjojen tai tietojen perusteella.

Annettu22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(6) Ensitunnistaminen on määritelty laissa vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä allekirjoituksista (tunnistuslaki), jonka 17 §:ssä sääde-

tään vahvan sähköisen tunnistusvälineen hakijan tunnistamista ja henkilöllisyyden todentamista.

Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(7) Epäilyttävä liiketoimi on sellainen liiketoimi, joka poikkeaa kyseessä olevalla toimialalla tavanomaisesta esimerkiksi suuruuden, rakenteen, asiakkaan koon tai toimipaikan suhteen. Valvottavan ei tarvitse tuntea rikoslain tunnusmerkistöjä eikä tietää, liittyykö liiketoimi rikokseen. Valvottavan täytyy noudattaa selonotto- ja ilmoitusvelvollisuutta.

Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(8) Etätunnistamisella tarkoitetaan tilannetta, jossa asiakas ei ole henkilökohtaisesti läsnä tunnistettaessa ja henkilöllisyyttä todennettaessa. Asiakkaan oikean henkilöllisyyden varmistaminen (tunnistamis- ja todentamismenettely) edellyttää tehostettua menettelyä ts. korostettua huolellisuutta.

Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

2. ResL 23 ja 24 §:ien mukainen ilmoitusvelvollisuus tarkoittaa valvottavan velvollisuutta tehdä ilmoitus epäilyttävästä liiketoimesta keskusrikospoliisin yhteydessä toimivalle rahanpesun selvittelykeskukselle.

Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(9) Kolmas osapuoli on taho, joka suorittaa asiakkaan tuntemista koskevat velvollisuudet valvottavan puolesta ResL 11 §:ssä säädetyin edellytyksin.

Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(10) Muu kuin vakituinen (satunnainen) asiakas on asiakas, joka käyttää valvottavan palvelua kertaluonteisesti esimerkiksi yksittäisen tilisiirron maksamiseen käteisellä tai yksittäisen merkinnän tekemiseen emissiossa.

Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(11) Muuhun ylimpään johtoon luetaan kuuluvaksi henkilöt, jotka hallituksen ja toimitusjohtajan lisäksi tosiasiallisesti johtavat toimintaa. Tällainen henkilö voi olla esimerkiksi valvottavan merkittävän liiketoiminta-alueen johtaja. Muuhun ylimpään johtoon kuuluvat henkilöt muodostavat yhdessä hallituksen jäsenten ja toimitusjohtajan kanssa valvottavan ylimmän johdon.

Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(12) Poliittisesti vaikutusvaltainen henkilö (politically exposed person, PEP) on henkilö, joka on tai on ollut viimeisen vuoden aikana toisessa valtiossa merkittävässä julkisessa tehtävässä. Valtioneuvoston asetuksessa rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä ja selvittämisestä (616/2008) on tarkemmin määritelty ne julkiset tehtävät, joissa toimimalla henkilöstä tulee poliittisesti vaikutusvaltainen henkilö. Soveltuvin osin myös Euroopan Yhteisön tasolla olevat tehtävät voivat tehdä henkilöstä poliittisesti vaikutusvaltaisen henkilön. Poliittisesti vaikutusvaltaisen henkilön perheenjäsenet ja läheiset yhtiökumppanit on myös määritelty asetuksessa. Asiakassuhteen aloittaminen ja ylläpitäminen tällaisten henkilöiden kanssa edellyttää valvottavalta tehostettuja asiakkaan tuntemistoimenpiteitä.

Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(13) Rahanpesuun syyllistyy rikoslain (RL) 32 luvun 6 §:n mukaan se, joka ottaa vastaan, käyttää, muuntaa, luovuttaa, siirtää tai välittää rikoksella han-

kittua omaisuutta, rikoksen tuottamaa hyötyä tai näiden tilalle tullutta omaisuutta peittääkseen omaisuuden laittoman alkuperän tai avustaakseen rikoksen tekijää välttämään rikoksen oikeudelliset seuraamukset. Rahanpesuun syyllistyy myös se, joka peittää tai häivyttää rikoksella hankitun omaisuuden, rikoksen tuottaman hyödyn tai näiden tilalle tulleen omaisuuden todellisen luonteen, alkuperän, sijainnin tai siihen kohdistuvat määräämistoimet tai oikeudet taikka avustaa toista tällaisessa peittämisessä tai häivyttämisessä.

Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(14) Selonottovelvollisuus: Kun valvottava havaitsee poikkeavan tai epäilyttävän liiketoimen, sen tulee noudattaa ResL 9 §:n 3 momentin tarkoittamaa selonottovelvollisuutta. Se tarkoittaa mm. velvollisuutta selvittää poikkeavan ja epäilyttävän liiketoimen taustaa ja siihen sisältyvien varojen alkuperää ja käyttötarkoitusta. Jos liiketoimi tai transaktio vaikuttaa epäilyttävältä selvityksen jälkeenkin, syntyy valvottavalle velvollisuus tehdä ilmoitus rahanpesun selvittelykeskukselle.

Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(15) Terrorismin rahoittaminen on rangaistavaa RL 34 a luvun 5 §:n perusteella: Terrorismin rahoittamiseen syyllistyy se, joka suoraan tai välillisesti antaa tai kerää varoja rahoittaakseen tai tietoisena siitä, että niillä rahoitetaan laissa määriteltyjä terroritekoja. Varat voivat olla joko laillisella tai rikollisella tavalla hankittuja. Terrorismin rahoittamisessa epäily ei välttämättä kohdistu varojen alkuperään vaan kohteeseen, jota varoilla rahoitetaan.

Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(16) Tosiasiallisella edunsaajalla (beneficial owner) tarkoitetaan luonnollista henkilöä, jonka hyväksi liiketoimi toteutetaan tai jos asiakas on oikeushenkilö, sitä luonnollista henkilöä, jonka määräysvallassa asiakas on. Rahanpesulaissa luonnollisella henkilöllä katsotaan olevan oikeushenkilössä määräysvalta, kun hänellä on enemmän kuin 25 prosenttia osakkeiden tai osuuksien tuottamasta äänimäärästä tai oikeus nimittää tai erottaa enemmistö hallituksen jäsenistä.

Vakuutustoiminnassa tosiasiallisena edunsaajana pidetään vakuutussopimuksen edunsaajaa.

Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(17) Vakituinen asiakas on pysyväisluonteinen, valvottavan palveluita toistuvasti käyttävä asiakas sekä asiakas, jolla on vähintään yksi sopimus tai sitoumus valvottavan kanssa. Vakituinen asiakassuhde voi olla myös suhde, jonka yhteydenottohetkellä oletetaan tulevan pysyväksi. Tällainen asiakassuhteen perustaminen voi olla esimerkiksi tilin avaaminen, luottosopimuksen solmiminen, rahasto-osuuden merkitseminen tai arvopaperinvälitys- tai toimeksiantosopimuksen solmiminen.

Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(18) Ylemmällä johdolla tarkoitetaan tässä standardissa suoraan hyväksyntää pyytävän henkilön yläpuolella olevaa johtoa.

7 KUMOTUT STANDARDIT JA OHJEET

Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(1) Rahoitustarkastuksen Standardi nro 2.4 tuli voimaan 1.9.2005.

Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(2) Tällä standardilla kumotaan Rahoitustarkastuksen 1.9.2005 voimaan tullut standardi 2.4. Asiakkaan tunnistaminen ja tunteminen, rahanpesun, terrorismin rahoituksen sekä markkinoiden väärinkäytösten estäminen

Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(3) Tällä standardilla kumotaan Vakavaraisuus ja riskienhallinta -pääjakson standardin 4.4b "Operatiivisten riskien hallinta" luku 6.9.

Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(4) Tällä standardilla kumotaan lisäksi

- Finanssivalvonnan (Vakuutusvalvontaviraston) kotimaisille vakuutusyhtiöille, työeläkevakuutusyhtiöille, vakuutusyhdistyksille, vakuutusomistusyhteisöille, kolmannen maan vakuutusyhtiöiden sivuliikkeille ja lailla perustetuille eläkelaitoksille antaman määräys- ja ohjekokoelman dnro 2/002/2008 kohta 15.2 "Rahanpesun ja terrorismirahoituksen estäminen" ja

- Finanssivalvonnan (Vakuutusvalvontaviraston) vakuutusedustajille antaman määräys- ja ohjekokoelman dnro 8/002/2007 kohta 13 "Ohje rahanpesun ja terrorismirahoituksen estämiseksi".

puh. 010 831 51
faksi 010 831 5297
etunimi.sukunimi@finanssivalvonta.fi
www.finanssivalvonta.fi

Lisätietoja antaa:
RV: Markkina- ja operatiiviset riskit, puh. 010 831 5208

8 STANDARDIN MUUTOSHISTORIA

Annettu: 23.8.2010
Voimaan: 1.9.2010

(1) Standardia on tarkistettu 23.8.2010 seuraavasti:

- 1. Soveltaminen:
  - kappale (1);
    - siirretty maksulaitoslain 7 §:ssä tarkoitetut henkilöt luettelon kohtaan 11 ja
    - lisätty ulkomaisten maksulaitosten Suomessa sijaitsevat sivuliikkeet kohtaan 12,
  - kappale (2); korjattu vastaavalla tavalla
- 5.9. Selonotto- ja ilmoitusvelvollisuuden noudattaminen:
  - oikaistu kappaleita (132), (140) ja (141)

Annettu: 10.6.2013
Voimaan: 1.7.2013

(2) Standardia on muutettu 10.6.2013 seuraavasti:

- kumottu luku 6 Epäilyttävien arvopaperikauppojen ja muiden liiketoimien ilmoitusvelvollisuus

puh. 010 831 51
faksi 010 831 5297
etunimi.sukunimi@finanssivalvonta.fi
www.finanssivalvonta.fi

Lisätietoja antaa:
RV: Markkina- ja operatiiviset riskit, puh. 010 831 5208

9 LISÄTIEDOT

Standardista vastaavan henkilön yhteystiedot ovat Finanssivalvonnan Internet-sivuston Standardien vastuuhenkilöt -luettelossa. Lisätietoja antaa myös:

- Riskienvalvonta, Markkina- ja operatiiviset riskit, puh. 010 831 5208